

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2020

Markéta Stuchlíková

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Vliv sociální stratifikace a sociálního statusu rodičů na volbu střední školy

u žáků a žákyň 8. a 9. třídy

Bakalářská práce

Autor: Markéta Stuchlíková

Studijní program: B6703 – Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Vedoucí práce: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

Hradec Králové, 2020

Zadání bakalářské práce

Autor: Markéta Stuchlíková

Studium: F17BP0156

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Vliv sociální stratifikace a sociálního statusu rodičů na volbu střední školy u žáků a žákyň 8. a 9. třídy.**

Název bakalářské práce AJ: Influence of social stratification and social status of parents on the choice of secondary school for pupils of 8th and 9th classes.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce bude věnována tématům sociologie vzdělávání ve vztahu k sociální stratifikaci, sociální reprodukci a sociální mobilitě. Cílem práce bude zjistit, jestli a) postavení žáků a žákyň 8. a 9. třídy v sociální stratifikaci má vliv na výběr střední školy. Zda sociální status a sociální stratifikace rodičů ovlivňuje rozhodování dětí při výběru SŠ. Prčo uchopení tématu budou využity dosavadní relevantní studie k tématu (např. Katrňák, T. - kapitola 2.2 Faktory podmiňující vzdělanostní aspirace žáků devátých tříd základní školy v České republice; Katrňák a Simonová; Jarkovská a Kateřina Lišková Iva Šmídová, Janoušková a Tomáš Katrňák atp.) Zkomány budou, tak jako v uvedených studiích především faktory podmiňující vzdělanostní aspirace a vzdělanostní segregaci dívek a chlapců v českém vzdělávacím systému. Výzkumná otázka: Chtějí mít žáci 8. a 9. třídy vystudovanou školu jako jejich rodiče nebo mají úplně jiné představy o dalším vzdělání? Liší se názory chlapců a dívek? Výzkum bude proveden v prostředí Základní školy Pecka v třídách žáků 8. a 9. třídy. Tento výzkum bude proveden jako případová studie.

JARKOVSKÁ, L., K. LIŠKOVÁ a I. ŠMÍDOVÁ a kol. S tenderem na trh: rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých. Vyd.1. Praha:Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-030-8 MATĚJŮ, Petr a Jana STRAKOVÁ.(Ne)rovné šance na vzdělání: Vzdělanostní nerovnosti v České republice. Vyd.1. Praha:Academia, 2006. ISBN 80-200-1400-4 HENDL, Jan. Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. Vyd.4.rozš. Praha:Portál,2012.ISBN 978-80-262-0200-4(váz.) CANCIAN, Frank. Social stratification. Annual Review of Antropology,1976. s. 227-248 [05-25-2019].

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 22.8.2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 22. 6. 2020

Anotace

Stuchlíková, Markéta. 2020. *Vliv sociální stratifikace a sociálního statusu rodičů na volbu střední školy u žáků a žákyň 8. a 9. třídy*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, Bakalářská práce.

Tématem bakalářské práce je popsat jaké typy středních škol si žákyně a žáci 8. ročníků základní školy/tercie 8letého gymnázia/primy 6letého gymnázia a 9. ročníků základní školy/kvarty 8letého gymnázia/sekundy 6letého gymnázia vybírají. Těmto aktérům je čtrnáct a patnáct let a musejí se rozhodnout, jaká bude jejich budoucnost. První část práce obsahuje stav poznání, kde jsou shrnuty poznatky z literatury. Poznatky se týkají především faktorů, které podmiňují vzdělanostní aspirace a vzdělanostní segregaci dívek a chlapců v českém vzdělávacím systému. A také gender, který v Českém vzdělávacím systému hraje důležitou roli a to i při výběru dalšího vzdělávacího stupně. Část teoretické práce je také věnována sociální stratifikaci a sociálnímu statusu. Empirická část práce je tvořena metodikou kvantitativního výzkumu, kdy za pomoci žákovského dotazníku PISA-L 2018, který je zveřejněn na stránkách České školní inspekce, je zkoumána vzdělanostní aspirace žákyň a žáků. Také jsou zjišťovány typy škol, které vystudovaly matky a otcové dětí a rovněž sociální a ekonomický status rodiny.

Klíčová slova: vzdělanostní aspirace, gender, socioekonomický status

Annotation

Stuchlíková, Markéta. 2020. Influence of social stratification and social status of parents on the choice of secondary school for pupils of 8th and 9th classes. Hradec Králové: Philosophical Faculty. University of Hradec Králové, Bachelor Degree Thesis.

The topic of the bachelor degree thesis is to describe what types of secondary school pupils in the 8th year of primary school/third year of 8-year grammar school/first year of grammar school and 9th year of primary school/quarter of 8-year grammar school to choose the school/ second of 6-year grammar school. These actors are fourteen and fifteen years old and have to decide, what their future will be like. The first part of the thesis contains the state of knowledge, which summarizes the findings from the literature. The findings relate to the factors that determine the educational aspirations and educational segregation of girls and boys in the Czech educational system. And also gender, which plays an important role in the Czech education system, even in the selection of the next level of education. Part of the theoretical work is also devoted to social stratification and social status. The empirical part of the work consists of the methodology of quantitative research, which with the help of the student questionnaire PISA-L 2018, which is published on the website of the Czech School Inspectorate, examines the educational aspiration of pupils. The types of schools that mothers and fathers of children graduated are also detected as well as the social and economic status of the family.

Keywords: educational aspirations, gender, socio-economic status

Obsah

Úvod.....	8
Cíl práce	9
1 Hlavní část	10
1.1 Sociální status rodičů	10
1.2 Nerovnosti ve vzdělání	10
1.3 Průzkum a zmapování socioekonomického statusu.....	12
1.4 Sociální stratifikace a sociální mobilita ve vzdělání.....	13
1.5 Struktura českého středoškolského systému	15
1.6 Gender a jeho vliv na vzdělání.....	16
1.7 Rozhodování o dalším vzdělání	19
1.8 Faktory podmiňující vzdělanostní aspirace	20
1.9 Kariérové poradenství na základních školách.....	22
1.10 Relevantní studie, které ovlivnili výzkum	23
2 Praktická část	24
2.1 Cíl a výzkumné otázky.....	24
2.2 Volba metody výzkumného šetření	25
2.3 Cílová skupina a popis výzkumného vzorku	28
2.4 Analýza dat	29
2.5 Shrnutí výsledků analýzy	29
2.6 Zhodnocení výsledků analýzy.....	44
Závěr	47
Použitá literatura	48
Přílohy.....	49

Úvod

V této práci bude zkoumán vliv sociální stratifikace a sociálního statusu rodičů na výběr střední školy u žáků a žákyň 8. ročníků základních škol/tercie 8letého gymnázia/primy 6letého gymnázia a 9. ročníků základní školy/kvarty 8letého gymnázia/ sekundy 6letého gymnázia.

Výzkum k bakalářské práci měl být proveden jako případová studie, ale vzhledem k obtížnosti, k těžkému získání dat a uzavření škol kvůli pandemii koronaviru, jsem k výzkumu využila data z výzkumu PISA-L 2018. Data a žákovský dotazník jsou k dispozici ke stažení na stránkách České školní inspekce (viz literatura).

V žákovském dotazníku z PISA-L 2018 se otázky týkaly: dětí samotných, jejich rodiny a domova; výuky jazyků ve škole; jejich pohledu na čtení; jejich názoru na život; jejich školy; jejich školního rozvrhu a času věnovanému učení. Pro můj výzkum jsem si vybrala otázky týkající se dětí samotných, jejich rodiny a domova; jejich školy.

Jedním z důvodů, proč jsem si vybrala téma bakalářské práce zaměřené na školství, je touha hlouběji porozumět vzdělanostním aspiracím žákyň a žáků, jejich sociálním a ekonomickým podmínkám jejich rodin a také jejich názorů na vzdělání.

Práce představuje kvantitativní empirické šetření, které je tvořeno standardizovaným dotazníkem z výzkumu PISA-L 2018. Práci jsem strukturovala následovně. Po úvodu, následuje cíl práce, který popisuje hlavní výzkumné otázky. Následuje hlavní část, ve které přichází popis dosavadního stavu poznání k tématu. Pak následuje praktická část, kde představuji volbu metody výzkumného šetření, cílovou skupinu, výzkumný vzorek, analýzu dat, shrnutí výsledků analýzy a zhodnocení výsledků. Následuje závěr práce. Práce je zakončena přílohou, která obsahuje tabulky z analýzy dat.

Cíl práce

Cílem této práce je ukázat, jaké typy středních škol si žáci a žákyně 8. ročníků ZŠ/tercie 8letého gymnázia/primy 6letého gymnázia nebo 9. ročníků ZŠ/kvarty 8letého gymnázia/sekundy 6letého gymnázia nejčastěji vybírají. A jaké jsou rozdíly mezi názory dívek a chlapců. Dále ukáží, jaké nejvyšší vzdělání mají vystudované matky a otcové těchto dětí. A také, jaký sociální a ekonomický status mají rodiče dětí.

Hlavní výzkumné otázky, na které se tento výzkum zaměřuje:

1. Jaké jsou vzdělanostní aspirace žákyň a žáků?
2. Jakého nejvyššího vzdělání dosáhly matky?
3. Jakého nejvyššího vzdělání dosáhli otcové?

Díličními výzkumnými otázkami jsou:

1. Při volbě středoškolského vzdělání převažuje tendence souhlasná či nesouhlasná?
2. Jaký je sociální a ekonomický status rodičů?

Problematicke generových aspektů školství se aktuálně věnuje Mgr. Lucie Jarkovská, Ph.D. Na analýzu maskulinit a generových vztahů v rodině se orientuje doc. PhDr. Iva Šmídová, Ph.D. Výzkumem vzdělanostních nerovností v České republice i v mezinárodním srovnání, jejich vývojem, zdroji a procesy utváření se zabývá PhDr. Natalie Simonová, Ph.D.

1 Hlavní část

1.1 Sociální status rodičů

Sociální status existuje v mnoha sociálních skupinách. V této práci bude zkoumán v sociální skupině rodina.

Sociální status člověk získá narozením. Ovšem člověk si nevybírám, do jaké rodiny se narodí. Již od dětství jsou děti nejvíce ovlivňovány svými rodiči. Ti jsou povinni se o dítě řádně starat, dávat jim najíst, kupovat jim oblečení atd. Určité prvky či hodnoty sociálního statusu se dědí při zakládání rodiny (sociální mobilita). O nižším statusu u žen, hovoří Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol (2010) v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, „Ženy směřují k tomu, aby svůj nižší status akceptovaly a považovaly ho za přirozený, a aby ho vnímaly jako samozřejmou součást své generové identity.“

Sociální status u rodičů a celkově u rodiny je velmi důležitý pro postavení dítěte ve školním prostředí. U nás v České republice je zřejmé, že možnost dosáhnout vyšších stupňů vzdělání trvale ovlivňuje především sociální původ. Každý člověk je členem různých sociálních skupin. Velice výstižně popisuje status J. Šanderová (2008) v článku Hlavní proudy teorie a výzkumu sociální stratifikace, že „Každý moment svého života tak zaujímáme celou řadu statusů.“ Sociální a ekonomický status může být u žákyň a žáků nadreprezentován. Podle Strakové, Simonové a Gregera (2019) v článku Faktory ovlivňující přechod žáků do středoškolských maturitních oborů, „Jsou žáci s vyšším socioekonomickým statutem nadreprezentováni ve vyšších vzdělávacích větvích a žáci s nižším socioekonomickým statutem jsou nadreprezentováni v nižších větvích.“

1.2 Nerovnosti ve vzdělání

Spravedlnost je jedním z nároků lidského bytí. Každý člověk spravedlnost nějak vnímá. „Spravedlnost hraje nejen roli v životě jednotlivce, ale především v uspořádání vztahů mezi jedinci ve společnosti, kde se jednotlivá pojetí mohou střetávat ve vzájemném nepochopení.“ [Matějů et al. 2010; 23].

Spravedlivost ve vzdělání hraje důležitou roli. „Ve vzdělávání se prosadil koncept spravedlivosti především jako koncept rovnosti příležitostí či rovnosti šancí.“ [Matějů et

al. 2010; 23]. „Spravedlnost je tedy chápána jako jistý druh rovnosti, ale otázka tkví v tom, jaké rovnosti máme na mysli.“ [Matějů et al. 2010; 23]. „Nebo nahlíženo z druhé strany, jaké vzdělanostní nerovnosti považujeme za přijatelné a které již za nespravedlivé.“ [Matějů et al. 2010; 23]. Rovnost v přístupu ke vzdělávání by mohla být, když by byly rovné podmínky vzdělávání. „Rovnost podmínek akceptuje nerovnosti, pokud jsou výsledkem závodu ve stejných podmínkách a při dodržení stejných pravidel.“ [Matějů et al. 2010; 24]. Dle Matějů, Strakové, Veselého (eds), (2010) v publikaci *Nerovnosti ve vzdělávání: Od měření k řešení*, „Akceptuje vzdělanostní nerovnosti pouze za předpokladu, že byla dodržena podmínka rovného zacházení a srovnatelné péče.“ Rovným zázemím a srovnatelnou péčí, mají na mysli „nejen srovnatelné materiální zázemí pro výuku (např. stejný normativ na žáka; srovnatelný počet a kvalita učebnic, počítačů a dalších didaktických prostředků; velikost tříd apod.), ale také další faktory, například sociální složení třídy (žáci z různých sociálních vrstev a různých kognitivních schopností v jedné třídě), srovnatelná kvalita učitelů aj.“

Dle Simonové a Katrňáka (2008) v článku *Empirické přístupy v sociálně stratifikačním výzkumu vzdělanostních nerovností*, si výzkum vzdělanostních nerovností „proto s sebou nese definici rovnosti a spravedlnosti v přístupu ke vzdělání.“ „Rovnost v přístupu ke vzdělání je nejčastěji chápána jako rovnost v přístupu ke vzdělání srovnatelné kvality (tj. se stejnými podmínkami vzdělávání a stejnými pravidly pro dosažení úspěchu).“ [Simonová, Katrňák 2008; 726]. Rozdíl v nerovnosti může být také v intergeneračním přenosu. Tomáš Katrňák a Natalie Simonová (2008) v článku *Empirické přístupy v sociálně stratifikačním výzkumu vzdělanostních nerovností*, kteří se odkazují na [Kohna 1977] píší, že „Intergenerační přenos hodnot“ je specifický „pro každou sociální třídu.“ Pokud se jedná o kulturní a sociální reprodukci, tak Katrňák, Simonová, 2008 v článku *Empirické přístupy v sociálně stratifikačním výzkumu vzdělanostních nerovností*, kteří se odkazují na [Bourdieu, Passeron 1964; Bourdieu 1973] píší, že „Kulturní i sociální reprodukce, spojuje důraz na lingvistické schopnosti a kulturní znalosti, které jsou ve škole transformovány do podoby osobních zásluh a jsou zároveň dominantním předpokladem úspěchu v ní.“

V současnosti je rovnost ve vzdělání v nedohlednu. Stále budou rozdíly mezi žáky a žákyněmi a to hlavně díky postavení rodiny ve společnosti a jejich sociálnímu a ekonomickému statusu.

1.3 Průzkum a zmapování socioekonomického statusu

Někdo může považovat sociální nerovnosti za boj, ve kterém vítězové zaujmou výhodné sociální statusy a poražení nevýhodné sociální statusy. Rodiče se snaží své dítě vychovat tak aby mohlo být rovno svým vrstevníkům. Rodiče s vyšším vzděláním zvyšují šance dětí na vyšší vzdělání.

Rodiče získávají výhody a privilegia ve vzdělání pro své děti díky svému sociálnímu statusu a materiálním zdrojům. Díky tomu se konfrontují s rodiči s vyšším a nižším sociálním statutem, kteří jim závidí, ale nemají prostředky, kterými by jim konkurovaly. Rodiče se snaží získat sociální status na úkor ostatních. Rodiče se liší nerovností sociálních statusů, pracovními místy, také materiálním zabezpečením, mocí a v neposlední řadě prestiží. Tyto velmi důležité aspekty ovlivňují životní styl, životní úroveň a to jak lidé budou žít. Rodiče s podobným sociálním statutem mají podobný životní styl, životní hodnoty a priority. Děti někdy díky velkému majetku a vzdělání rodičů jsou privilegované a mají u svých učitelů větší šance získat lepší známky.

Žáci se v rizikovém věku patnácti let, kdy s nimi „cloumá puberta“, rozhodují o další budoucnosti. Rodiče musí své děti motivovat a pomáhat jim za lepší budoucnosti. Žáci k získání co nejlepšího vzdělání potřebují nejen výborné známky, ale také osobní vlastnosti jako je vytrvalost, píle, trochu talentu a morální bezúhonnost. Hlavně také zájem o další vzdělání. Pokud jde o hodnocení žáků, tak Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol (2010), v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, uvádí, že žáci s horšími výsledky pochází z rodin s nízkým socioekonomickým statutem a naopak.

Socioekonomický status žáků může být ovlivněn strukturou rodiny. Pokud žáci žijí v úplné rodině, mají vyšší vzdělanostní šanci než žáci z neúplné rodiny. To dokazují Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol (2010) v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, kde uvádějí, že „Vliv úplné rodiny na volbu vyššího vzdělanostního stupně existuje.“ „Úplnost rodiny zvyšuje zhruba stejně šance na

studium s maturitou (oproti studiu bez maturity) u dívek i u chlapců.“ [Jarkovská et al. 2010].

Pokud na ně nedohlíží oba rodiče, je pro ně těžké se přinutit k učení a většinu času co přijdou ze školy, třeba tráví u počítače. A ještě horší varianta, která může nastat, pokud je dítě u rodiče, který chodí do práce, která vyžaduje směnný provoz. Každé dítě má jiné zázemí. „Děti s různým zázemím mají různé možnosti využití vzdělávacího systému pro vlastní sociální mobilitu.“ [Jarkovská et al. 2010]. Můžeme říci, že děti s dobrým sociálním zázemím spíše budou studovat školu ukončenou maturitou.

Pokud budeme mluvit o vzdělanostním statusu otce a matky, tak vzdělanostní status otce ovlivňuje silněji syny než dcery. A naopak vzdělanostní status matky ovlivňuje více dceru než syna.

1.4 Sociální stratifikace a sociální mobilita ve vzdělání

Sociální stratifikace, dle Canciana (1976), „Je základním prvkem sociální organizace ve všech lidských a některých živočišných společnostech.“ Stratifikační systém, dle Gruskyho (1994), „Spočívá na askriptivních procesech do té míry, že vlastnosti přítomné při narození (např. pohlaví, rasa, etnicita, rodičovské bohatství, národnost) ovlivňují odpovídající společenské postavení jednotlivců.“

Sociální stratifikace je velmi důležitým prvkem v rozvrstvení společnosti. Ve vzdělání hraje taktéž důležitou roli. Podle Matějů, Strakové, Veselého (eds), (2010) v publikaci *Nerovnosti ve vzdělávání: Od měření k řešení*, „Silná stratifikace však významně posiluje vliv rodiny na aspirace i další vzdělávací dráhu žáků.“ V dosaženém vzdělání mohou být značné rozdíly. „Rozdíly v dosaženém vzdělání mezi různými skupinami obyvatelstva i to, do jaké míry je lze připsat na vrub nerovnostem ve vzdělanostních šancích, mají samozřejmě kulturní, historickou, politickou i geografickou dimenzi.“ [Matějů, Straková 2006; 7]. „Za mnohem složitější je právem považováno odstraňování nerovností, které mají mezi různými příčinami nerovných šancí na vzdělání zcela zásadní význam, neboť jsou člověku „připsány“ zrozením.“ „Mezi tyto příčiny nerovných šancí na vzdělání patří pohlaví, rasa a sociální původ.“ [Matějů, Straková 2006; 7].

Petr Matějů a Jana Straková et al. (2006) v publikaci *(Ne)rovné šance na vzdělání, Vzdělanostní nerovnosti v České republice* uvádějí, „Že vzdělanostní nerovnosti mají do značné míry původ v různé mentalitě rodin s různým sociálně-ekonomickým statutem, v jejich rozdílném vnímání možných přínosů vzdělání poměřovaných riziky a náklady spojenými s rozhodnutím dítěte studovat.“ „Obtížnost řešení problému vzdělanostních nerovností spočívá i v tom, že fungování vzdělávacích systémů je svým způsobem založeno na principu nerovnosti a soutěže.“ [Matějů, Straková 2006; 8] „Žáci a studenti disponují různými mentálními schopnostmi, podávají nerovný výkon, proto také dostávají různé známky, procházejí různými studijními programy, studují různý počet let a do ekonomicky aktivní fáze života tedy vstupují s různými kompetencemi a formálními osvědčeními (diplomy).“ [Matějů, Straková 2006; 8].

Rozdílnost jako taková „je inherentní součástí vzdělávání: studující disponují různým nadáním, volí si různé studijní směry, setrvávají ve vzdělávacím procesu různý počet let, děti ve škole dostávají různé známky.“ [Jarkovská et al. 2010]. Dle J. Šanderové (2008) in Šubrt a kol., *Soudobá sociologie II. Teorie sociálního jednání a sociální struktury*, „Sociologové, kteří považují současné společnosti našeho kulturního okruhu za meritokratické (vycházejí tedy z konsenzuální konceptuální stratifikace), považují vzdělávací systém za hlavní nástroj vyrovnávání šancí, neboť podle jejich názoru umožňuje každému dosáhnout takového postavení ve společnosti, které odpovídá jeho přání, vůli a pílí.“ Každý si přeje, aby měl stejnou šanci, jako každý jiný.

Díky zvyšování sociální mobility se zpřístupňuje vyšší vzdělání i pro nižší sociální vrstvy. „Proces zpřístupňování středního a vysokoškolského vzdělání stále širším vrstvám obyvatelstva pak bývá v této souvislosti velmi často chápán jako součást či nástroj tzv. otevírání společnosti (zvyšování sociální mobility), tedy nástroj vyrovnávání nerovných šancí dětí pocházejících z různého sociálního prostředí svobodně soutěžit o výhodná místa ve společnosti.“ [Šanderová 2008; 297]. Je více než zřejmé, že v (post)moderní společnosti sociální postavení určuje, jaké zaměstnání budou lidé vykonávat. Vliv sociálního původu v procesu dosahování vzdělání jedince je tak stále zkoumán především přes dokončené vzdělání otce a jeho socioekonomický status (vedle dalších individuálních charakteristik, jako je pohlaví, počet sourozenců, velikost bydliště apod.). [Simonová, Katrňák 2008; 733].

Když se přesunu ke vzdělávacímu systému, tak vzdělávací systém úzce navazuje na pracovní trh. „Vzdělávací systém a pracovní trh jsou vzájemně provázané a chceme-li porozumět utváření a reprodukci genderových nerovností v jejich rámci, je třeba promýšlet i způsoby, jakými na sebe obě sféry působí.“ „Segregace utvořená v průběhu vzdělávání plynule přechází na pracovní trh.“ „Za segregaci však nelze vinit vzdělávací systém jen proto, že v životní biografii jedince předchází participace v něm participaci na pracovním trhu.“ [Jarkovská et al. 2010; 123].

1.5 Struktura českého středoškolského systému

V publikaci *Nerovnosti ve vzdělání: Od měření k řešení*, uvádějí Matějů, Straková, Veselý (eds), (2010), „Že struktura systému středního školství v České republice má negativní dopad na vzdělávací šance žáků z méně podnětného rodinného prostředí.“ „Míra stratifikace systému středního školství zásadním způsobem ovlivňuje formování vzdělanostních aspirací“. [Matějů et al. 2010]. Na volbu oboru má největší vliv rodina dětí. „Vzdělávací systém, místo aby nepříznivý vliv sociálního původu na vzdělávací dráhu v co největší možné míře eliminoval, stále větší měrou působí opačným směrem, tj. mezigenerační reprodukci nerovností ve skutečnosti posiluje.“ [Matějů et al. 2010]. „Struktura systému středního vzdělání má rovněž zásadní vliv na otevřenost systému terciárního vzdělání.“ [Matějů et al. 2010]. Zde se rovněž uplatňuje mechanismus přijímacího řízení kromě vzdělanostních aspirací. Matějů, Straková, Veselý (eds), (2010) v publikaci *Nerovnosti ve vzdělání: Od měření k řešení* píše, „Že vzdělanostní aspirace žáků 9. tříd jsou nejvíce ovlivněny aspiracemi rodičů na dosažení vysokoškolského vzdělání dítěte a schopnostmi žáků, indikovanými v rámci citovaného výzkumu testem matematických schopností.“

V českém školním systému postupem času roste diferenciaci. „Rostoucí diferenciaci systému probíhá v rámci vnější diferenciaci prostřednictvím rostoucích rozdílů mezi jednotlivými typy studia, ale i skrytě v rámci těchto typů studia prostřednictvím rostoucích rozdílů mezi jednotlivými školami.“ [Matějů et al. 2010; 427]. „Typickým fenoménem souvisejícím s vnější diferenciací na úrovni povinného vzdělávání jsou víceletá gymnázia.“ „Ta se těší vysoké podpoře pedagogické i rodičovské veřejnosti i přesto, nebo spíše právě proto, že jsou typickým příkladem selekce na základě rodinného zázemí.“ [Matějů et al. 2010; 427].

Pokud se Česká republika rozhodne pro zastavení růstu nerovností, bylo by „žádoucí eliminovat vnější diferenciaci systému alespoň na úrovni povinného vzdělávání, tedy zrušit výběrové školy a víceletá gymnázia na jedné straně a praktické školy, které nahradily školy zvláštní, na druhé straně a vzdělávat všechny žáky 2. stupně ZŠ pohromadě v heterogenních třídách.“ [Matějů et al. 2010; 431]. „Zároveň by bylo vhodné podniknout kroky, které by vedly ke snížení významu volby školy.“ „Vývoj diferenciaci podmínek a výsledků není cíleně sledován, což vede k tomu, že není k dispozici dostatek informací a veřejnost není o problematice dostatečně poučena.“ [Matějů et al. 2010; 431]. Ohledně diferenciaci vzdělávacích drah mají zajímavý pohled Straková, Simonová a Greger (2019, s. 117) v odborném článku Faktory ovlivňující přechod žáků do středoškolských maturitních oborů uvádějí, „Že diferenciaci vzdělávacích drah na úrovni střední školy má na vzdělávací dráhu žáků ještě závažnější dopady než diferenciaci v povinném vzdělávání.“ Určitě je nejtěžší vybírat si další vzdělání na střední škole než na základní škole. Na základní škole je více možností kam směřovat.

1.6 Gender a jeho vliv na vzdělání

Již mnoho let žijeme v demokratické společnosti a tak by měli být šance na vzdělání u obou pohlaví stejná. Každý by měl mít právo vybrat si střední školu bez ohledu na pohlaví, náboženské vyznání, barvu pleti atd. Vzdělávací systém dle Jarkovské, Liškové, Šmídové a kol (2010, s. 35) v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, „představuje jeden z nejmocnějších genderovacích mechanismů ve společnosti.“ „Vzdělání je ovlivněno mnohými genderovými asymetriemi.“ [Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol 2010]. Ve vzdělání dívek a žen je vidět velký pokrok. Ovšem jak uvádějí Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol (2010) v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, „Přes znatelný pokrok ve vzdělávání dívek a žen přetrvávají v této oblasti značné genderové nerovnosti, což je dáno povahou vzdělání, kterého se ženám dostává a které je stále odlišné od toho, jímž procházejí muži.“

Téma gender se v dnešní postmoderní společnosti stává stále více probíraným ve všech společenských rovinách. Důležitým se stává také na úrovni vzdělání konkrétně na volbě střední školy. Aby si patnáctiletí vybrali správnou střední školu, musí mít představu o

práci, kterou bude po dalším vzdělávání vykonávat. Třeba dívky se v malé míře hlásí na školy typu automechanik nebo truhlář, jelikož jsou to spíše mužské obory. Ale není to tak vždy. Znáám jednu dívku z mé obce, která úspěšně studuje na automechanika, protože ji to baví a také proto, že její otec je také automechanik. Na tomto příkladu je vidět, že se řemeslo může dědit z generace na generaci, ale jsou to v dnešní době výjimky. Podle Jarkovské, Liškové, Šmídové a kol (2010) v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, „V České republice jsou dívky směřovány do ženských oborů a chlapci do oborů typických pro muže.“ „Typicky dívčí obory jsou častěji vyučovány na středních odborných školách, typicky chlapecké obory na úrovni učilišť, odborných, učilišť, případně středních odborných učilišť.“ Pokud jde o dosažený stupeň vzdělání, u žen a mužů, tak „Z hlediska dosaženého stupně se vzdělání žen stále zvyšuje a to nejen ve srovnání s minulostí; dosahují dokonce i vyšší vzdělanostní úrovně ve srovnání s muži v současnosti.“ [Jarkovská et al. 2010; 18]. „To se však nijak neodráží na generové struktuře společnosti, kde jsou ženy stále znevýhodněny.“ Pokud jde o gender v sociálních interakcích, tak „Genderu je v sociálních interakcích dosahováno, jedná se o činnost bezustání opakovanou.“ [Jarkovská et al. 2010; 137]. „Zásadní normativní podmínkou vykonávání genderu je jeho čitelnost.“ [Jarkovská et al. 2010; 137]. „Tyto tři koncepty – pohlaví, pohlavní kategorie a gender – jsou analyticky oddělitelné.“ [Jarkovská et al. 2010; 137]. „Co je spojuje, je jejich sociální původ usazený v institucionálním rámci dané společnosti, a dále jejich percepce coby binárních entit.“ [Jarkovská et al. 2010; 137]. „Není třeba příliš zdůrazňovat, že v naší společnosti je každá část trojčlenky pohlaví, pohlavní kategorie a gender asymetrickou kategorií, která mužské charakteristiky zpravidla hodnotí výše a lépe než ženské.“ [Jarkovská et al. 2010; 137]. Gender je proto stále velkým problémem v každé společnosti. Ve vzdělání nevyjímaje. Stále jsou muži nadhodnocováni než ženy.

V některých případech, že čím má žena vyšší vzdělání, tak může dosáhnout vyššího sociálního postavení. Lépe to popisují Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol (2010) v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, „Čím déle žena ve vzdělávacím systému setrvává a čím vyššího stupně vzdělání dosáhne, tím větší bude rozdíl mezi jejím sociálním postavením a postavením jejího stejně vzdělaného vrstevníka-muže.“

Ženy před 100 lety byly téměř vyloučené ze vzdělávání, ale dnes již mají své místo ve vzdělávání. Mají většinou stejné právo na vzdělání jako muži. „Ale i přes znatelný pokrok ve vzdělání dívek a žen přetrvávají v této oblasti značné genderové nerovnosti, což je dáno povahou vzdělání, kterého se ženám dostává a které je stále odlišné od toho, jímž procházejí muži.“ [Jarkovská, Lišková 2008; 690].

Vzdělanost žen roste čím dál rychleji. Už jim nestačí mít jen výuční listy. Chtějí postupovat výše a výše, aby dosáhly co nejvyššího vzdělání. Ženy mají často vyšší ambice než muži. Muži, i když vystudují obor s výučním listem, mají velkou šanci si vydělávat dost peněz. „Ženy se mohou mezi sebou lišit (a liší) jak co do svých sociálních charakteristik (věk, etnicita, výše vzdělání ad.), tak v rovině svých individuálních identit a povah.“ [Jarkovská et al. 2010; 22-23]. „Je nicméně zřejmé, že „něco společného“ ženy mají, a tím je jejich nerovné postavení ve společnosti.“ [Jarkovská et al. 2010; 23]. Ovšem někdy se může stát, že se žena spokojí s nízkým vzděláním, ale mohou v tom hrát roli různé faktory, které jsou popsány v kapitole sedm, nevstoupí do zaměstnání a zůstane v domácnosti. Těchto případů je však dnes jen velice málo. Podle Jarkovské, Liškové, Šmídové a kol (2010), v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, jsou ženy „Obecně považovány za empatické a emocionální bytosti se sklonem k pečovatelskému a muži za racionální, nezávislé osobnosti se schopností logického objektivního úsudku.“ [Jarkovská et al. 2010].

Gender ve vzdělání také ukazuje, že z hlediska výuky mají žákyně větší pravděpodobnost stát se ve třídě neviditelnými než chlapci. Když jsou dívky neviditelné, častěji mají horší známky. Je možné, že když na základních školách mají správný genderový přístup ke vzdělání, tak se to může promítnout na žákově volbě střední školy. Gender zdůrazňuje jednu z hlavních kategorií, „podle které se distribuují nerovnosti“ ve vzdělávacím systému a potažmo ve společnosti.“ [Jarkovská et al. 2010; 36]. V současnosti se ženy stále podceňují. Muži stále ve větší míře pracují ve vedoucích pozicích, ve středním managementu a na pozicích vyžadujících určitou míru odpovědnosti. „Chlapci a dívky odkrývají cesty, na které jsou naváděni institucemi a dalšími faktory působícími zvnějšku, a zároveň sami budují své individuální identity a volí své životní dráhy, které sice nejsou nikdy sociálně zcela determinovány, avšak jsou

formovány strukturami, které kanalizují volby podle genderových os.“ [Jarkovská, Lišková 2008; 689].

1.7 Rozhodování o dalším vzdělání

Rozhodování o dalším vzdělání je vždy pod dozorem rodičů. Rodiče, jelikož jsou zákonnými zástupci, musí svým dětem pomáhat a radit při výběru dalšího vzdělání. Hlavně u chlapců je dohled velice důležitý. Potřebují větší dohled než dívky. Jak píše Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol (2010), v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, „Že vzdělání synů si zaslouží rodičovský dozor a výraznou motivaci až manipulaci, protože jeho návratnost je jistější – měřeno uplatněním na trhu práce a konvenčně genderovým očekáváním, pokud jde o symbolickou živitelskou funkci v rodině.“ Ale samozřejmě to neznamená, že rodiče na dcery nedohlíží. Na dívky je dohlíženo jinak. Jak, to popisují Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol (2010), v publikaci *S tenderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*: „U dívek se hlídá, aby nešly z dohledu, ale jaký obor nebo typ školy si vyberou, je více na nich, protože na tom nakonec v životě méně záleží.“ „Chlapcům je doporučena renomovaná škola i za cenu toho, že se odstřehují z domova (a z rodičovského dozoru), protože od mužské pracovní kariéry se očekává kontinuita.“ „Existující genderový řád navíc předpokládá trvalý finanční příjem mužů zajišťující živobytí, a to právě i v případech, kdy selže pracovní uplatnění (jejich) žen, což je také praxe, která je předjímana a v genderovém řádu ukotvena.“ [Jarkovská et al. 2010].

Může se stát, že někteří aktéři (děti) nevědí, na jakou školu mají jít studovat, proto jim musejí pomoci rodiče nebo kariérový poradce na jejich škole (viz kapitola 9). Zajímavý pohled na rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých mají Jarkovská, Lišková, Šmídová a kol (2010), v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*: „Od patnáctiletých se neočekává samostatnost a sebejistota v rozhodování, praxe prosadit si vlastní názor, informovat a orientovat se v klíčové oblasti, jež ovlivní jejich další život.“

1.8 Faktory podmiňující vzdělanostní aspirace

Faktorů, které mohou ovlivňovat vzdělanostní aspirace dívek a chlapců v českém vzdělávacím systému je celá řada. Podle Jarkovské, Liškové, Šmídové a kol (2010), v publikaci *S tenderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, jsou aspirace „poměrně spolehlivým predikátem toho, co děti v důsledku skutečně vystudují.“ V Českém vzdělávacím systému si žáci volí „mezi třemi typy vzdělávacích programů s velmi odlišnými kurikuly: gymnáziem, středním odborným vzděláním s maturitou a středním odborným vzděláním bez maturity.“ [Straková, Simonová, Greger 2019; 113]. Níže, si představíme ty nejdůležitější faktory, které podmiňují vzdělanostní aspirace.

Hned na začátek kapitoly, která se bude zabývat faktory podmiňujícími vzdělanostními aspiracemi, musím poznamenat, že o volbě střední školy zpravidla rozhoduje rodina. Základní školy mohou jen poradit či nasměrovat žáky.

Vzdělanostní aspirace jsou nejdůležitější pro výběr střední školy a tím i budoucnosti. Mnoho lidí si tohle vůbec neuvědomuje. Každému to dojde, až když má vystudováno a má práci, která ho zrovna nebaví. Říká si, že se mohl lépe učit, mít větší touhu a zápal pro vzdělání. Jak říkají Jarkovská, Lišková a Šmídová a kol (2010, s. 37-38), v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, „Většina dosud provedených výzkumů ukazuje, že vzdělanostní aspirace jsou silným prediktorem toho, jakou školu bude dívka nebo chlapec studovat a s jakým vzděláním nakonec vzdělávací systém opustí.“

Důležitým faktorem pro výběr střední školy jsou pro žákyně a žáky známky. V Českém vzdělávacím systému je to tak, že se na střední školu počítají známky z prvního a druhého pololetí osmé ročníku a prvního pololetí z devátého ročníku. Každá dívka a každý chlapec mají různé známky, a jak píše Jarkovská, Lišková (2008, s. 695) v odborném článku *Genderové aspekty českého školství*, že „Dobrá známka v případě dívky neznamena totéž co v případě chlapce.“ „Dívky tak navzdory dobrým známkám dostávají od vyučujících ambivalentní zpětnou vazbu, která zpochybňuje jejich schopnosti a výkon.“ [Jarkovská, Lišková 2008; 695]. „Obecně se má za to, že chlapci mají ve srovnání s dívkami na základní a střední škole horší výsledky, avšak tento rozdíl

později doženou a často dívky ještě předběhnou.“ [Jarkovská, Lišková 2008; 697]. Ve většině případů dosahují dívky v průměru lepších známek než chlapci. Ve všech předmětech a na všech vzdělávacích stupních. To může mít za následek vyšší aspirace dívek. Dívky jsou také dříve vyspělé než chlapci. I to může ovlivnit výsledky ve škole.

Pro rozvoj vzdělanostních aspirací dětí je také hodně důležité rodinné zázemí. Rodinné zázemí zahrnuje hlavně socioekonomický status rodičů, pak také víru, chování, postoje, cíle a aspirace samotných rodičů na vzdělání dětí. Také kulturní kapitál rodiny napomáhá k lepšímu výběru střední školy. Kulturním kapitálem máme na mysli materiální i nemateriální majetek.

Dalším důležitým faktorem podmiňující vzdělanostní aspirace žáků je lokalita, ve které děti žijí. Jak uvádějí Jarkovská, Lišková a Šmídová a kol (2010, s. 46) v publikaci *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*, „Že Shu a Marini (1998) zdokumentovali vliv místa bydliště na vzdělávací aspirace dětí, kdy děti z velkoměst a větších měst měly vyšší aspirace oproti dětem z vesnice, tato souvislost byla silnější v případě děvčat než v případě chlapců.“

Rozdílem ve vzdělanostních aspiracích dívek a chlapců může být také psychická a duševní rozpoloženost. Pro dospívající děti je dobré, aby měly stabilní domov a oporu v rodině. Musí vědět, že se na rodiče mohou kdykoliv spolehnout. Velké rozdíly v aspiracích způsobuje rovněž struktura rodiny (úplná, neúplná rodina). Děti z úplné rodiny mají větší šanci se dostat na lepší střední školu než dítě, které žije jen s matkou nebo otcem.

Dalším faktorem, který podmiňuje vzdělanostní aspirace žákyň a žáků osmých a devátých ročníků, je vzdělání obou rodičů. „Vyšším vzděláním obou rodičů se zvyšují šance na vyšší aspirace jak u dívek, tak u chlapců.“ [Jarkovská et al. 2010; 52].

Dalším důležitým faktorem jsou také pocity (pozitivní či negativní), které žáci mají, když si vybírají další vzdělání a rozhodovat se o další budoucnosti.

Existují ještě další faktory, které ovlivňují vzdělanostní dráhy. „Jsou to jednak rozdíly v kvalitě předchozího vzdělání a nestejná dostupnost kvalitního vzdělání pro různé sociální skupiny, rozdíly v motivacích, hodnotách a aspiracích a v neposlední řadě

ochotu rodičů a významného sociálního okolí poskytnout nejen finanční, ale zejména psychickou podporu nezbytnou k maximálnímu rozvinutí talentových dispozic a formování aspirací a životních plánů.“ [Matějů 2005; 15-16].

V České republice si žákyně a žáci osmých a devátých ročníků popř. z víceletých gymnázií volí ze třech typů středoškolských programů (viz výše). Důležité je také poznamenat, že zaměstnavatelé v současnosti i v době koronavirové pandemie hledají především kvalifikované absolventy oborů odborného vzdělání.

1.9 Kariérové poradenství na základních školách

Důležité při volbě střední školy je také poradenství na základních školách. Každá základní škola má svého kariérového poradce, který pomůže najít možný směr a východiska pro ty z nich, kteří nejsou ještě rozhodnuti. Většinou se jedná o výchovné poradkyně a poradce, kteří působí přímo v prostředí škol. Zjišťují hlavně zájmy žáků. Pomoci s výběrem střední školy mohou také dny otevřených dveří. „Systém kariérového poradenství zacílený na žactvo ukončující povinnou školní docházku je stěžejním mechanismem, který předurčuje koncepci práce s dětmi.“ [Jarkovská et al. 2010; 88].

Pokud jsou učitelé zároveň výchovnými poradci, vidí u žáků, jaké mají zájmy a často jim to žáci říkají sami od sebe. Jak uvádějí Jarkovská, Lišková (2008) v odborném článku Genderové aspekty českého školství, „Škola není jen prostorem, kde žáci a žákyně získávají vědomosti a dovednosti, ale je též prostorem, kde dochází k (re)produkci kulturních a sociálních významů, jejichž prostřednictvím se dívky a chlapci učí porozumět společnosti jako sociálnímu systému s jeho hierarchiemi a vztahy, v němž si hledají své místo.“

Petr Matějů (2005, s. 15) zmiňuje, že Sewell a Shah (1967) akceptují závěry, „Podle kterých úloha školy spočívá v tom, že třídí jedince podle rozdílů ve schopnostech a provádí jejich distribuci do vzdělávacích „kolejí“ či drah, které rozvíjejí jejich schopnosti a talenty.“

1.10 Relevantní studie, které ovlivnili výzkum

Pro uchopení tématu byly využity dosavadní relevantní studie. Jedná se o Genderové aspekty českého školství od Lucie Jarkovské a Kateřiny Liškové (viz literatura).

Čerpáno bylo také ze studie Natalie Simonové a Tomáše Katrňáka Empirické přístupy v sociálně stratifikačním výzkumu vzdělanostních nerovností (viz literatura). A rovněž pomohl odborný článek Ke kořenům sociálně psychologického modelu sociální stratifikace od Petra Matějů (viz literatura).

2 Praktická část

2.1 Cíl a výzkumné otázky

Jak již bylo uvedeno výše, cílem bakalářské práce je ukázat, jaké střední školy si žáci a žákyně volí a jaký je rozdíl mezi dívkami a chlapci. Toto bude popsáno na základě výzkumu aktérů, kteří se účastnili rozsáhlého výzkumu PISA-L 2018.

Primárním cílem práce je podat podrobný popis, jaké si myslí, že žákyně a žáci v budoucnu dosáhnou nejvyššího vzdělání. Jestli se liší názory dívek a chlapců.

Dále bude následovat popis, jakého nejvyššího vzdělání dosáhly matky dětí a jakého nejvyššího vzdělání dosáhli otcové dětí? Tyto otázky vedou k zamyšlení, zda při volbě středoškolského vzdělání převažuje tendence souhlasná či nesouhlasná. To znamená, zda rodiče mají vyšší nebo naopak nižší vzdělání. Jako poslední bude následovat popis, jaký mají rodiče sociální a ekonomický status.

Hlavními výzkumnými otázkami jsou:

1. Jaké jsou vzdělanostní aspirace žákyň a žáků?
2. Jakého nejvyššího vzdělání dosáhly matky dětí?
3. Jakého nejvyššího vzdělání dosáhli otcové dětí?

Dílejší výzkumné otázky zní:

1. Převažuje při volbě středoškolského vzdělání tendence souhlasná či nesouhlasná?
2. Jaký je sociální a ekonomický status rodičů?

Hlavní výzkumnou otázku jsem si zvolila, jaké jsou vzdělanostní aspirace žákyň a žáků. Vzdělanostní aspirace jsem zjistila pomocí otázky ST225CZ – Jakého nejvyššího vzdělání bys chtěl/a dosáhnout. Podrobně je to popsáno v následující kapitole.

Jakého nejvyššího vzdělání dosáhly matky dětí a jakého nejvyššího vzdělání dosáhli otcové dětí. Těmito otázkami chci zjistit, jaký typ škol (v procentech) vystudovaly matky a otcové. Kolik procent rodičů (otců a matek) má výuční obor bez maturity, střední školu s maturitou nebo vysokoškolské vzdělání.

Dílčí výzkumné otázky jsem zvolila následující, zda při volbě středoškolského vzdělání převažuje tendence souhlasná či nesouhlasná. Znamená to, zda rodiče mají vyšší nebo naopak nižší vzdělání. Porovná se vzdělání obou rodičů.

Jaký je sociální a ekonomický status rodičů? Sociální a ekonomický status jsem zjistila pomocí otázek ST011 – Které z uvedených věcí máte doma. Opět je to podrobně popsáno v následující kapitole volba metody výzkumného šetření.

2.2 Volba metody výzkumného šetření

Tento výzkum bude proveden kvantitativně za pomoci dat z výzkumu PISA-L 2018. V dotazníku PISA-L 2018 – žakovský dotazník jsem si vybrala následující otázky, které budu dále v SPSS analyzovat:

1. ST001Q01TA – Ve kterém jsi ročníku?
2. ST004Q01TA – Jsi dívka nebo chlapec?
3. ST005C01TA_CZ – ST005C09TA_CZ – Jakého nejvyššího vzdělání z následujících možností dosáhla tvá matka? (V každém řádku vyber jednu odpověď)
4. ST007C01TA_CZ – ST007C09TA_CZ – Jakého nejvyššího vzdělání z následujících možností dosáhl tvůj otec? (V každém řádku vyber jednu odpověď)
5. ST011Q01TA – ST011Q16NA – Které z uvedených věcí máte doma? (V každém řádku vyber jednu odpověď)
6. ST012Q01TA – ST012Q09 – Kolik těchto věcí máte doma? (V každém řádku vyber jednu odpověď)
7. ST036Q05TA, ST036Q06TA, ST036Q08TA – Když přemýšlíš o škole, do jaké míry souhlasíš s následujícími tvrzeními? (V každém řádku vyber jednu odpověď)
8. ST225C01HA01_CZ – ST225C01HA05_CZ; ST225C01HA07_CZ, ST225C01HA08 – Jakého nejvyššího vzdělání bys chtěl/a dosáhnout? (Označte všechny hodící se odpovědi)
9. ST803C01HA_CZ – Když se srovnáš se svými spolužáky, máš pocit, že ti mohou rodiče poskytnout stejné věci jako jim? (Vyber jednu odpověď)

U následujících otázek, které jsem si vybrala z PISA-L 2018 pro výzkum, měly děti na výběr z následujících možností:

ST001 – Ve kterém jsi ročníku

[8. ročník ZŠ/tercie 8leté G/prima 6leté G; 9. ročník ZŠ/kvarta 8leté G/ sekunda 6leté].

ST004 – Jsi dívka nebo chlapec?

ST005C01TA_CZ – ST005C09TA_CZ – Jakého nejvyššího vzdělání z následujících možností dosáhla tvá matka?

[Získala na vysoké škole vědecký titul (Ph.D., Th.D., CSc. apod.); ukončila vysokou školu (např. tituly Bc., Mgr., Ing., MUDr., PhDr., RNDr.); ukončila vyšší odbornou školu nebo konzervatoř; ukončila nástavbové studium; ukončila střední školu nebo učební obor s maturitou; ukončila střední školu nebo učební obor bez maturity; ukončila základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu; ukončila 1. stupeň základní školy; nedokončila 1. stupeň základní školy].

ST007 – Jakého nejvyššího vzdělání z následujících možností dosáhl tvůj otec?

[Získal na vysoké škole vědecký titul (Ph.D., Th.D., CSc., doc., prof. apod.); ukončil vysokou školu (např. tituly Bc., Mgr., Ing., MUDr., PhDr., RNDr.); ukončil vyšší odbornou školu nebo konzervatoř, ukončil nástavbové studium; ukončila střední školu nebo učební obor s maturitou; ukončil střední školu nebo učební obor bez maturity; ukončil základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu; ukončil 1. stupeň základní školy; nedokončil 1. stupeň základní školy].

ST011 – Které z uvedených věcí máte doma?

[Psací stůl, u kterého se můžeš učit; tvůj samostatný pokoj; klidné místo na učení; počítač, který můžeš používat pro přípravu do školy; počítačové výukové programy; připojení na internet; klasickou literaturu (např. Čapek, Neruda); básnické sbírky; umělecká díla (např. obrazy, sochy); knihy, které můžeš využít při přípravě do školy (např. encyklopedie); manuály, návody (např. k počítačovým programům, k domácím spotřebičům); slovník; knihy o umění, hudbě nebo designu].

ST012 – Kolik těchto věcí máte doma?

[Televize; automobily; koupelny; mobilní telefony s internetovým připojením (např. chytrý telefon); počítače (stolní počítače, přenosné počítače nebo notebooky); tablety (např. iPad); čtečky elektronických knih (např. Kindle, Nook, Wooky); hudební nástroje (např. kytara, klavír)].

ST036 – Když přemýšlíš o škole, do jaké míry souhlasíš s následujícími tvrzeními?

[Když se budu ve škole hodně snažit, pomůže mi to najít si dobrou práci; když se budu ve škole hodně snažit, pomůže mi to dostat se na dobrou vysokou školu; je důležité se ve škole hodně snažit].

ST 225 CZ – Jakého nejvyššího vzdělání bys chtěl/a dosáhnout?

[Základní škola; vyučení v oboru bez maturity; maturita spojená s vyučením v oboru; maturita na střední odborné škole; maturita na gymnáziu; vyšší odborná škola nebo konzervatoř; vysoká škola].

ST803 – Když se srovnáš se svými spolužáky, máš pocit, že ti mohou rodiče poskytnout stejné věci jako jim?

[Rozhodně ano; spíše ano; spíše ne; rozhodně ne].

Jelikož PISA-L 2018 má mezinárodní parametry, jsou úrovně vzdělání klasifikovány následovně a dále v tabulkách s výpočty:

ISCED level 1 – did not complete – nedokončila 1. stupeň základní školy

ISCED level 1 – ukončil/a 1. stupeň základní školy

ISCED level 2 – základní škola

ISCED level 3B, C – vyučení v oboru bez maturity

ISCED level 3A – maturita spojená s vyučením v oboru

ISCED level 3A – maturita na střední odborné škole

ISCED level 3A – maturita na gymnáziu

ISCED level 5B – vyšší odborná škola nebo konzervatoř

ISCED level 5A – vysoká škola (např. tituly Bc., Mgr., Ing., MUDr., PhDr., RNDr.)

ISCED level 6 – získali vědecký titul na vysoké škole (Ph.D., Th.D., CSc., doc., prof. apod)

2.3 Cílová skupina a popis výzkumného vzorku

Cílovou skupinou (výzkumným souborem) jsou žákyně a žáci osmých ročníků základních škol/tercií 8letých gymnázií/prim 6letých gymnázií a devátých ročníků základních škol/kvart 8letých gymnázií/sekund 6letých gymnázií v České republice. Základním souborem jsou dívky a chlapci ve věku kolem patnácti let, kteří se musí rozhodnout, jak budou pokračovat v dalším vzdělání. Je to složitá věc, kterou znám ze své zkušenosti.

Základním souborem je 7019 žáků z 330 škol, kteří se v České republice zúčastnili mezinárodního výzkumu PISA-L 2018. Žáky v programu SPSS vyfiltruji jen ty, kteří patří do mého cílového vzorku. Žáků a žákyně osmých ročníků základních škol/tercií 8letých gymnázií/prim 6letých gymnázií a žáků a žákyně devátých ročníků základních škol/kvart 8letých gymnázií/sekund 6letých gymnázií je dohromady 3062. Od tabulek 45-51 (příloha 9), jsou výsledky rozděleny zvlášť na dívky a chlapce. Dívek odpovědělo celkem 1352 a chlapců 1643.

Podle výzkumné otázky, jaké jsou vzdělanostní aspirace žákyně a žáků, jsem zvolila následující hypotézu: Dívky mají vyšší vzdělanostní aspirace než chlapci. Dle dalších výzkumných otázek, jakého nejvyššího vzdělání dosáhla matka a jakého nejvyššího vzdělání dosáhl otec, jsem zvolila hypotézu, matky dětí dosáhly vyššího vzdělání než otcové. Dle další výzkumné otázky, která zní, zda převažuje při volbě středoškolského vzdělání tendence souhlasná či nesouhlasná, jsem zvolila následující hypotézu: Při volbě středoškolského vzdělání převažuje tendence souhlasná než nesouhlasná. Dle poslední výzkumné otázky, která zní, jaký je sociální a ekonomický status rodičů, jsem zvolila hypotézu: Sociální a ekonomický status rodiny žáků převažuje vyšší než nižší.

Hypotézy přehledně:

1. Dívky mají vyšší vzdělanostní aspirace než chlapci.
2. Matky dětí dosáhly vyššího vzdělání než otcové.
3. Při volbě středoškolského vzdělání převažuje tendence souhlasná než nesouhlasná.

4. Sociální a ekonomický status rodiny žáků převažuje vyšší než nižší.

2.4 Analýza dat

Abych získala potřebná data z dotazníků, musela jsem si vyčistit data v SPSS. Protože výzkum je primárně zaměřen na žákyně a žáky osmých a devátých ročníků základních škol a víceletých gymnázií. Analýza bude sekundární. Do SPSS jsem si vložila data z žakovského dotazníku.

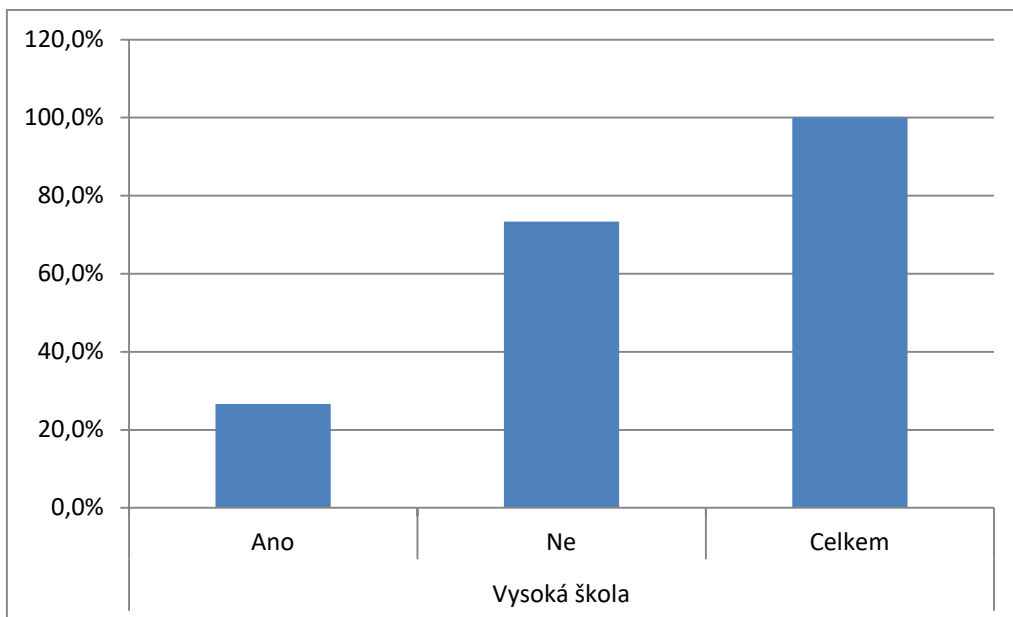
Výzkumu České školní inspekce se v roce 2018 účastnilo celkem 7 019 žákyň a žáků sedmých až devátých ročníků základních škol a víceletých gymnázií. Nejdříve jsem si vyfiltrovala všechny žákyně a žáky osmých ročníků základních škol/tercií 8letých gymnázií/prim 6letých gymnázií a devátých ročníků základních škol/kvart 8letých gymnázií//sekund 6letých gymnázií dohromady. Pak jsem všechny vybrané otázky k mému tématu analyzovala, viz kapitola volba metody výzkumného šetření. Shrnutí výsledků výzkumu je v následující kapitole.

2.5 Shrnutí výsledků analýzy

Tato kapitola shrnuje předchozí kapitolu zabývající se analýzou dat. Nejdříve jsem se zaměřila na otázku, jakého nejvyššího vzdělání z následujících možností dosáhla tvá matka. V SPSS značeno ST005C01TA_CZ – ST005C09TA_CZ. Odpovědi jsou dohromady od žákyň a žáků. V každém řádku měli vybrat jednu odpověď. Tedy ano nebo ne. Jsou to tabulky 1 - 9.

Začnu nejvyšším stupněm vzdělání, tedy ISCED level 6. Zda matky dětí získaly na vysoké škole vědecký titul (Ph.D., Th.D., CSc. apod.). Celkem 96,6 % dětí odpovědělo, že jejich matky nezískaly na vysoké škole vědecký titul a pouze 3,4 % odpovědělo, že vědecký titul na vysoké škole jejich matky získaly.

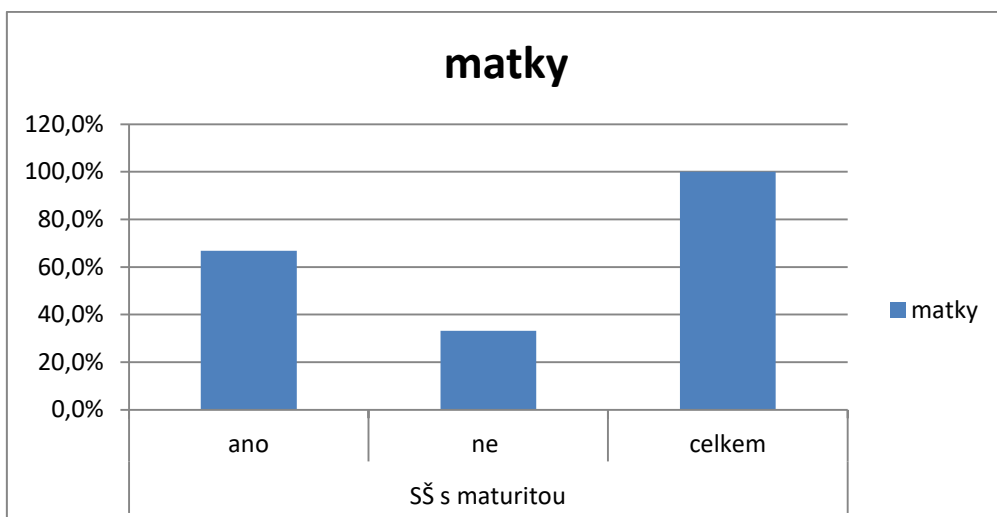
Další otázka, na kterou se ptali, zní, zda jejich matky ukončily vysokou školu (např. tituly Bc., Mgr., Ing., MUDr., PhDr., RNDr.) ISCED level 5A. Celkem 73,4 % dětí odpovědělo, že jejich matky neukončily vysokou školu a zbylých 26,6 % odpovědělo, že jejich matky ukončily vysokou školu. Lépe to znázorňuje následující graf:

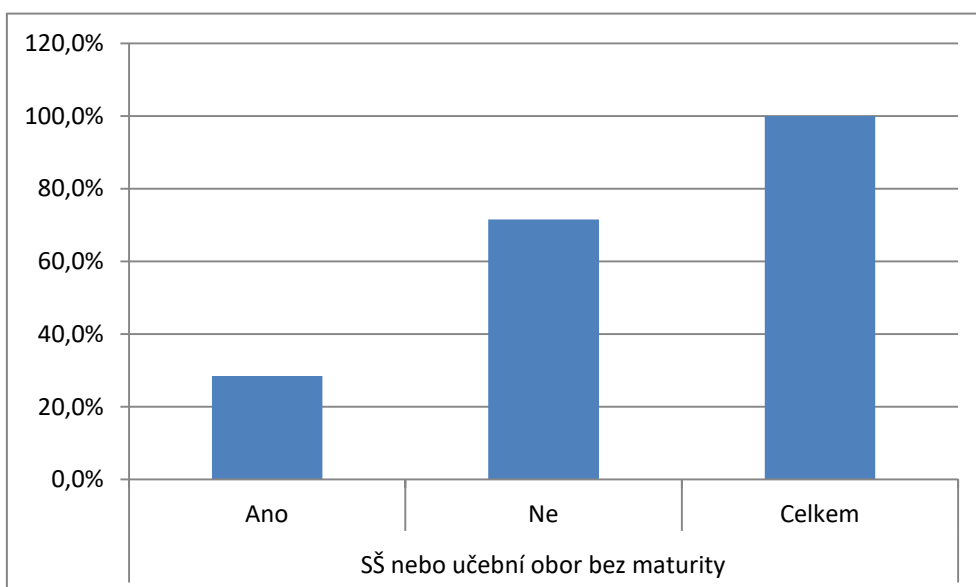
Na otázku, zda jejich matky ukončily vyšší odbornou školu nebo konzervatoř ISCED level 5B odpověděly následovně. Celkem 87,2 % dotazovaných dětí odpovědělo, že jejich matky neukončily vyšší odbornou školu nebo konzervatoř a zbylých 12,8 % odpovědělo, že jejich matky ukončily vyšší odbornou školu nebo konzervatoř.

Další otázka zněla, zda jejich matky ukončily nástavbové studium ISCED level 4. Celkem 84,7 % dětí odpovědělo, že jejich matky neukončily nástavbové studium a pouze 15,3 % odpovědělo, že jejich matky ukončily nástavbové studium.

Další otázka zněla, zda jejich matky ukončily střední školu nebo učební obor s maturitou ISCED level 3A. Celkem 66,8 % dětí odpovědělo, že jejich matky ukončily střední školu nebo učební obor s maturitou. Pouze 33,2 % odpovědělo, že jejich matky neukončily střední školu nebo učební obor s maturitou. Lépe to vystihuje následující graf:

Další otázka zněla, zda jejich matky ukončily střední školu nebo učební obor bez maturity ISCED level 3B nebo C. Celkem 71,5 % dětí odpovědělo, že jejich matky neukončily střední školu nebo učební obor bez maturity a zbylých 28,5 % odpovědělo, že jejich matky ukončily střední školu nebo učební obor bez maturity. Lépe to vystihuje následující graf:

Další otázka zněla, zda jejich matky ukončily základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu ISCED level 2. Celkem 58 % dětí odpovědělo, že jejich matky ukončily základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu. Zbylých 42 % odpovědělo, že jejich matky neukončily základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu.

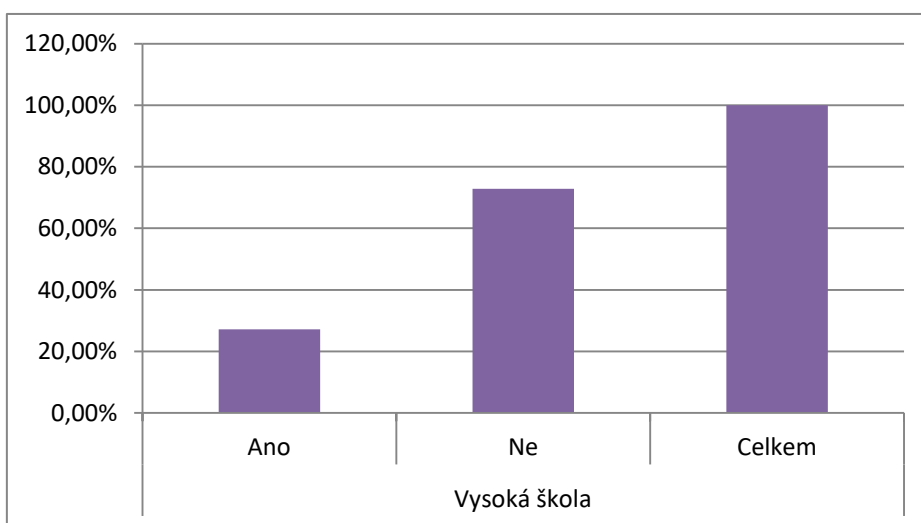
Předposlední otázka zněla, zda jejich matky ukončily 1. stupeň základní školy ISCED level 1. Celkem 80,7 % dotázaných dětí odpovědělo, že jejich matky ukončily 1. Stupeň základní školy a pouze 19,3 % odpovědělo, že jejich matky neukončily 1. stupeň základní školy.

Poslední otázka zněla, zda jejich matky nedokončily 1. stupeň základní školy ISCED level 1. Celkem 94,5 % dětí odpovědělo, že jejich matky určitě ukončily 1. Stupeň základní školy. Zbýlých 5,5 % odpovědělo, že jejich matky nedokončily 1. stupeň základní školy.

Poté, co jsem se zaměřila na nejvyšší vzdělání, kterého dosáhly matky, jsem se zaměřila na nejvyšší dosažené vzdělání otců. V SPSS značeno ST007C01TA_CZ - ST007C09TA_CZ). V každém řádku v dotazníku měly opět vybrat jednu odpověď. Tedy ano nebo ne. Jsou to tabulky 10 – 18.

Opět začnu nejvyšším stupněm vzdělání, tedy ISCED level 6. Otázka zněla, zda otcové dětí získali na vysoké škole vědecký titul (Ph.D., Th.D., CSc., doc., prof. apod). Celkem 95,2 % dětí odpovědělo, že jejich otcové nezískali na vysoké škole vědecký titul a zbylých 4,8 % odpovědělo, že jejich otcové získali vědecký titul na vysoké škole.

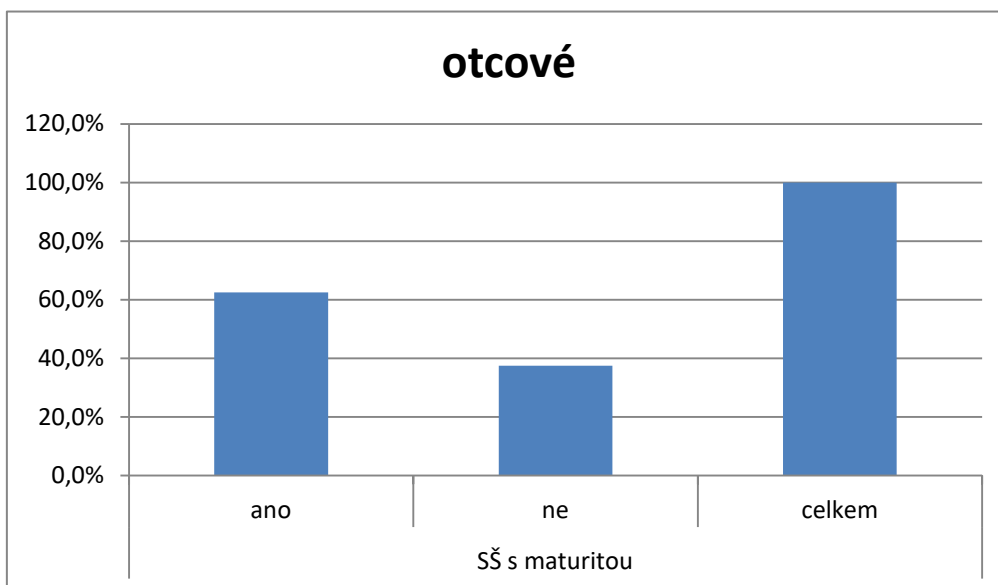
Další otázka zněla, zda otcové ukončili vysokou školu (např. tituly Bc., Mgr., Ing., MUDr., PhDr., RNDr.) ISCED level 5A. Celkem 72,8 % dětí odpovědělo, že jejich otcové neukončili vysokou školu a 27, 2 % odpovědělo, že jejich otcové ukončili vysokou školu. Lépe je to znázorněno na následujícím grafu:

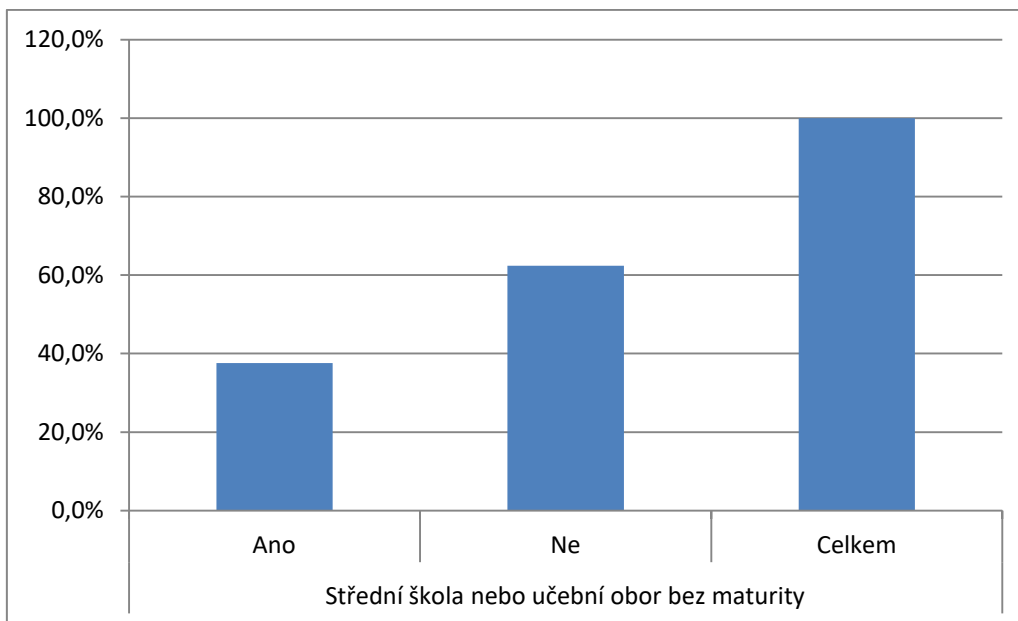
Další otázka zněla, zda otcové ukončili vyšší odbornou školu nebo konzervatoř, tedy ISCED level 5B. Celkem 86,2 % dětí odpovědělo, že jejich otcové neukončili vyšší odbornou školu nebo konzervatoř. Zbýlých 13,8 % odpovědělo, že jejich otcové ukončili vyšší odbornou školu nebo konzervatoř.

Další otázka zněla, zda otcové ukončili nástavbové studium, tedy ISCED level 4. Celkem 80 % dotázaných dětí odpovědělo, že jejich otcové neukončili nástavbové studium. Pouze 20 % dětí odpovědělo, že jejich otcové nástavbové studium ukončili.

Další otázka zněla, zda otcové ukončili střední školu nebo učební obor s maturitou, tedy ISCED level 3A. Celkem 62,5 % dětí odpovědělo, že jejich otcové ukončili střední školu nebo učební obor s maturitou a zbylých 37,5 % dětí odpovědělo, že jejich otcové neukončili střední školu nebo učební obor s maturitou. Lépe to vystihuje následující graf:

Další otázka zněla, zda otcové ukončili střední školu nebo učební obor bez maturity, tedy ISCED level 3B nebo C. Celkem 62,4 % dětí odpovědělo, že jejich otcové neukončili střední školu nebo učební obor bez maturity. Zbýlých 37,6 % odpovědělo, že jejich otcové ukončili střední školu nebo učební obor bez maturity. Lépe to vystihuje následující graf:

Další otázka zněla, zda otcové ukončili základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu, tedy ISCED level 2. Celkem 59,3 % dětí odpovědělo, že jejich otcové ukončili základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu. A zbylých 40,7 % odpovědělo, že jejich otcové neukončili základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu.

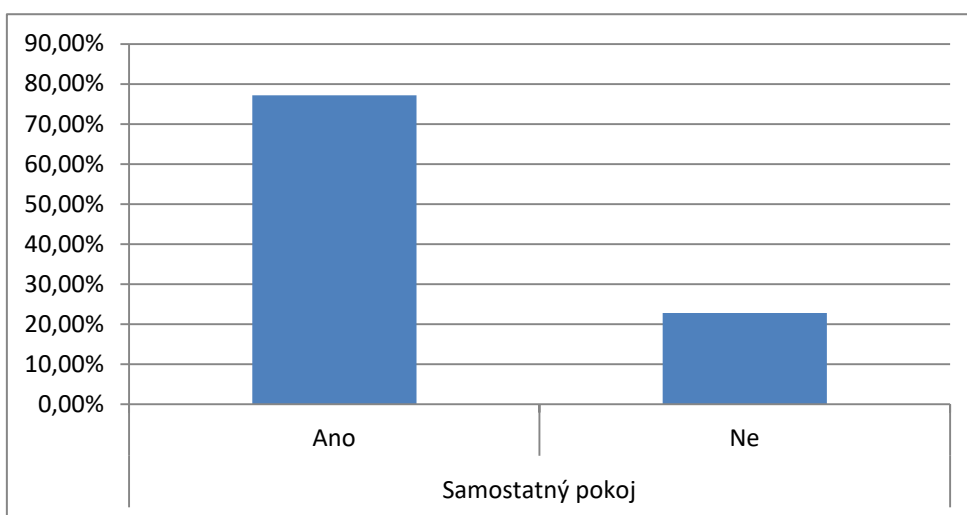
Další otázka zněla, zda otcové ukončili 1. stupeň základní školy, tedy ISCED level 1. Celkem 80,5 % dětí odpovědělo, že jejich otcové určitě ukončili 1. stupeň základní školy. Zbylých 19,5 % odpovědělo, že jejich otcové neukončili 1. stupeň základní školy.

Poslední otázka, na kterou se v souvislosti s dosažením nejvyššího vzdělání otce ptali, je zda vůbec nedokončil 1. stupeň základní školy, tedy ISCED level 1. Celkem 94,4 % dětí odpovědělo, že jejich otec určitě dokončil 1. stupeň základní školy. Pouze 5,6 % odpovědělo, že jejich otcové nedokončili 1. stupeň základní školy.

Jako další jsem se zaměřila na otázky týkající se sociálního statusu. Nejdříve jsem si zanalyzovala následující otázku: Které z uvedených věcí máte doma? V SPSS značeno ST011Q01TA – ST011Q16NA. Žákyně a žáci v každém řádku vybrali vždy jednu odpověď. Odpovídaly buď ano, ne. V příloze sou to tabulky 19 – 31.

První otázka zněla, zda mají doma psací stůl, u kterého se můžou učit. Celkem 98,2 % dětí odpovědělo, že má doma psací stůl, u kterého se můžou učit. Zbýlých 1,8 % odpovědělo, že nemají doma psací stůl.

Druhá otázka zněla, zda mají svůj samostatný pokoj. Celkem 77,2 % dětí odpovědělo, že má svůj samostatný pokoj a zbylých 22,8 % dětí odpovědělo, že nemá svůj samostatný pokoj. Lépe to vystihuje následující graf:

Třetí otázka zněla, zda mají doma klidné místo na učení. Celkem 91,1 % dětí odpovědělo, že má klidné místo na učení. Zbýlých 8,9 % dětí nemá klidné místo na učení.

Čtvrtá otázka zněla, zda mají počítač, který můžou používat pro přípravu do školy. Celkem 94,8 % dotázaných dětí odpovědělo, že má počítač, který můžou používat pro přípravu do školy. Zbýlých 5,2 % dětí nemá počítač, který můžou používat pro přípravu do školy.

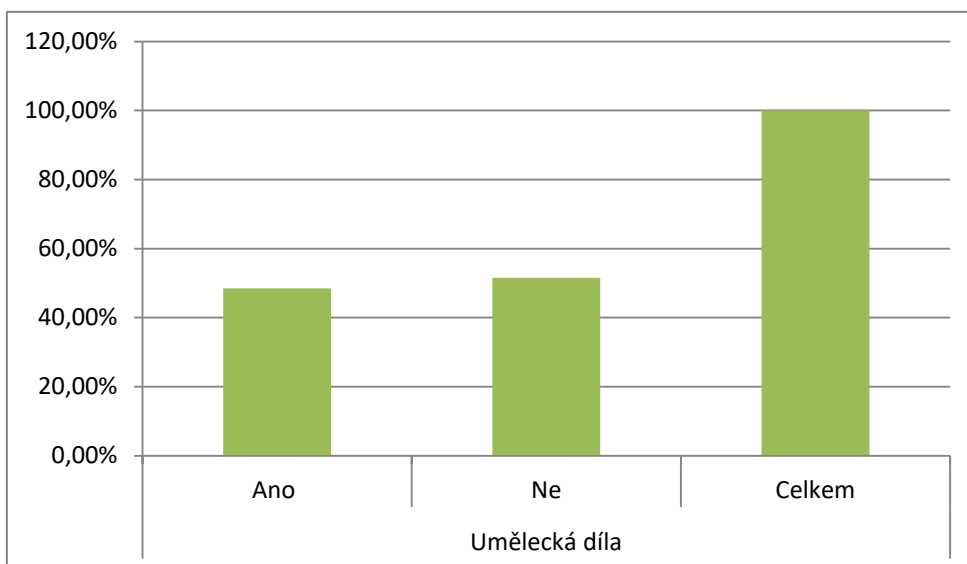
Pátá otázka zněla, zda mají počítačové výukové programy. Celkem 43,3 % dětí odpovědělo, že má počítačové výukové programy a 56,7 % dětí nemá počítačové výukové programy.

Šestá otázka zněla, zda mají doma připojení na internet. Bezmála 99 % dotázaných dětí odpovědělo, že má připojení na internet. Pouze 1 % dotázaných nemá žádné připojení.

Sedmá otázka zněla, zda mají doma klasickou literaturu jako například Čapka, Nerudu, Shakespeara. Celkem 67,9 % dotázaných dětí, má doma klasickou literaturu a zbylých 32,1 % nemá žádnou klasickou literaturu.

Osmá otázka zněla, zda mají doma nějaké básnické sbírky. Celkem 41,6 % dotázaných dětí odpovědělo, že mají básnické sbírky. Zbylých 58,4 % odpovědělo, že nemá básnické sbírky.

Devátá otázka zněla, zda mají doma umělecká díla jako například obrazy nebo sochy. Celkem 48,5 % dětí odpovědělo, že má doma nějaká umělecká díla. Ostatních 51,5 % dětí nemá žádná umělecká díla. Lépe to znázorňuje následující graf:

Desátá otázka zněla, zda mají knihy, které mohou využít při přípravě do školy jako například encyklopedie. Celkem 87,1 % dotázaných dětí má doma nějakou encyklopedii a zbylých 12,9 % nemá žádnou.

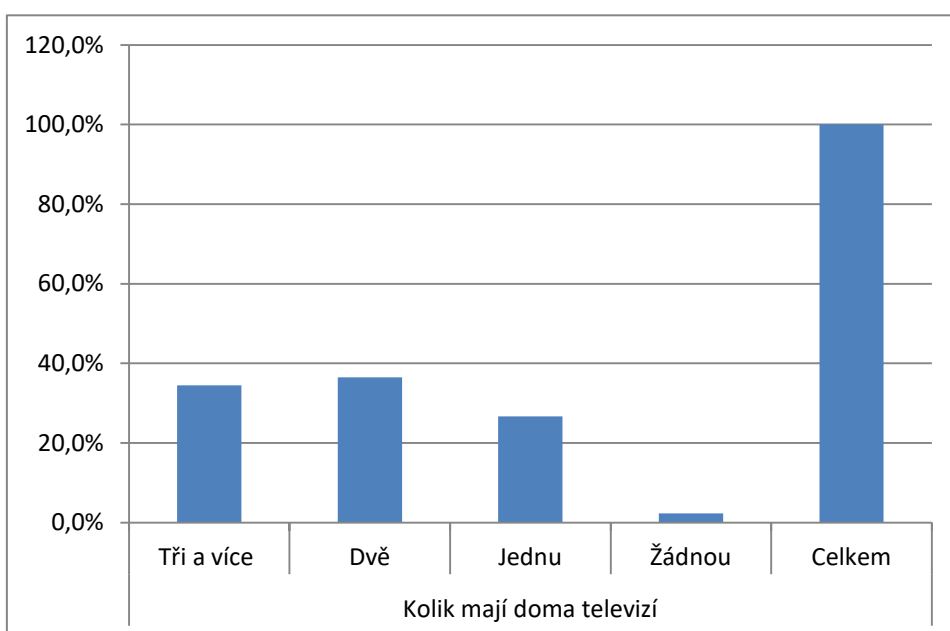
Jedenáctá otázka zněla, zda mají doma manuály, návody například k počítačovým programům nebo k domácím spotřebičům. Celkem 85,1 % dotázaných dětí odpovědělo, že má doma nějaký manuál nebo návod a zbylých 14,9 % nemá doma nějaký manuál nebo návod.

Dvanáctá otázka zněla, zda mají doma nějaký slovník. Celkem 88,3 % dotázaných dětí má doma nějaký slovník. Zbylých 11,7 % dětí nemá doma nějaký slovník.

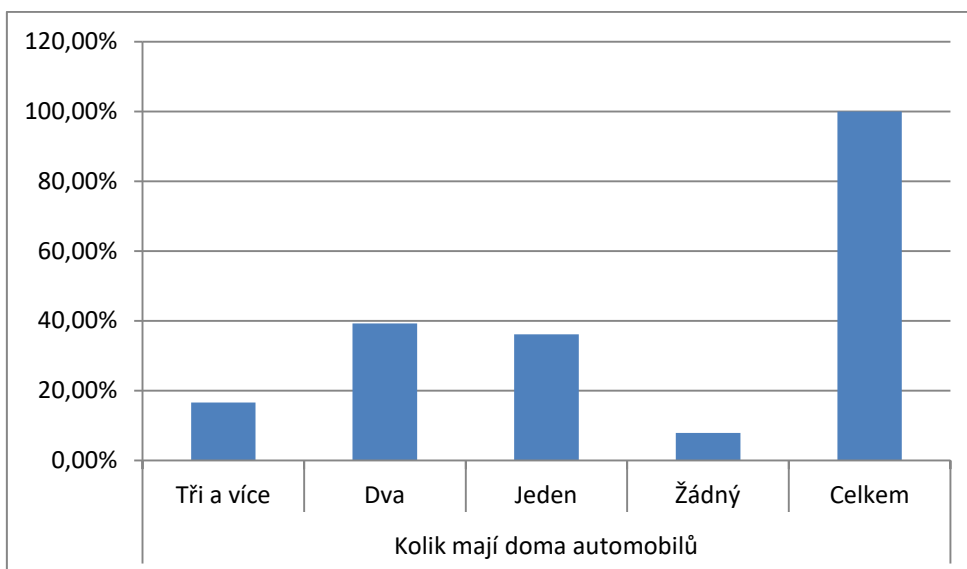
Poslední třináctá otázka zněla, zda mají knihy o umění, hudbě nebo designu. Odpovědi byly téměř vyrovnané. Celkem 50,1 % dotázaných dětí odpovědělo, že má doma knihy o umění, hudbě nebo designu a 49,9 % nemá doma žádné knihy o umění, hudbě nebo designu.

Pokračuji dalšími otázkami na ekonomický status. Následuje otázka: Kolik těchto věcí máte doma? V SPSS značeno ST012Q01TA – ST012Q06NA. Na každém řádku vybíraly vždy pouze jednu odpověď. Na výběr měli: žádnou, jednu, dvě, tři nebo více. V příloze jsou to tabulky 32 – 39.

První otázka zněla, kolik mají doma televizí. Odpověděly následovně: 34,5 % dětí má doma tři a více televizí; 36,5 % má doma dvě televize; 26,7 % má doma jednu televizi a 2,3 % nemá doma televizi. Lépe to znázorňuje následující graf:

Druhá otázka zněla, kolik mají doma automobilů. Odpověděly následovně: 16,6 % dětí má doma tři a více automobilů; 39,3 % má doma dva automobily; 36,2 % má doma jeden automobil a 7,9 % nemá doma automobil. Lépe to znázorňuje následující graf:

Třetí otázka zněla, kolik mají doma koupelen. Odpověděly následovně: 7,4 % dětí má doma tři a více koupelen; 30,4 % má doma dvě koupelny; 61,3 % má doma jednu koupelnu a 0,9 % nemá doma koupelnu.

Čtvrtá otázka zněla, kolik mají doma mobilních telefonů s internetovým připojením jako například chytrý telefon. Odpověděly následovně: 86,1 % dětí má doma tři a více chytrých telefonů; 8,9 % má doma dva chytré telefony; 4,1 % má doma jeden chytrý telefon; 0,9 % nemá doma chytrý telefon.

Pátá otázka zněla, kolik mají doma počítačů jako například stolní počítače, přenosné počítače nebo notebooky. Odpověděly následovně: 48,1 % dětí má doma tři a více počítačů; 32 % má doma dva počítače; 18 % má doma jeden počítač a 1,8 % nemá doma počítač.

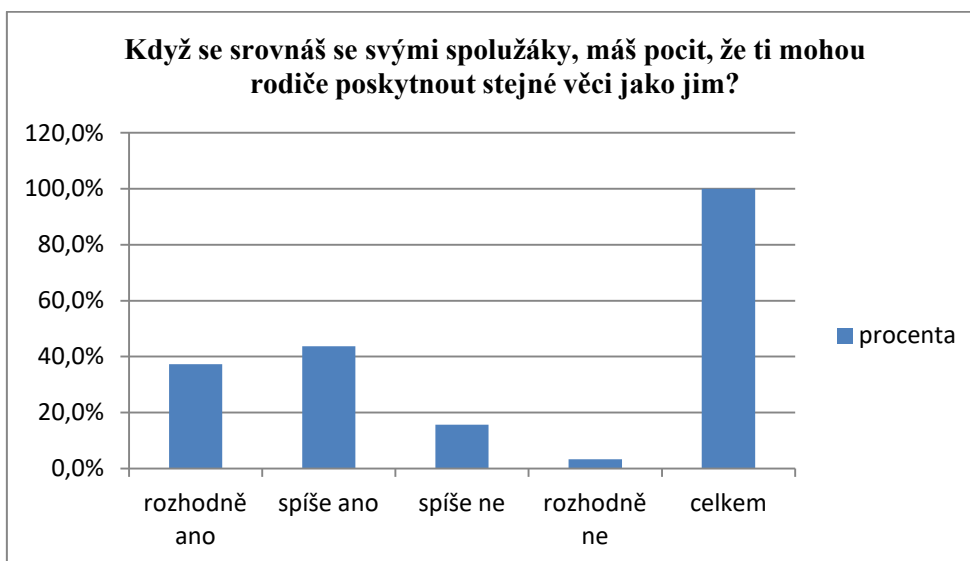
Šestá otázka zněla, kolik mají doma tabletů jako např. iPad. Odpověděly následovně: 10 % dětí má doma tři a více tabletů; 23,2 % má doma dva tablety; 40,5 % má doma jeden tablet a 26,2 % nemá doma tablet.

Sedmá otázka zněla, kolik mají doma čteček elektronických knih jako například Kindle, Nook, Wooky. Odpověděly následovně: 1,8 % dětí má doma tři a více čteček; 3,4 % má doma dvě čtečky; 16,4 % má doma jednu čtečku a 78,4 % nemá doma čtečku elektronických knih.

Poslední osmá otázka zněla, kolik mají doma hudebních nástrojů jako například kytaru nebo klavír. Odpověděly následovně: 24,3 % dětí má doma tři a více hudebních nástrojů; 17,4 % má doma dva hudební nástroje; 26,6 % má doma jeden hudební nástroj a 31,6 % nemá doma hudební nástroj.

Poslední otázka se týká sociálního i ekonomického statusu. Otázka zní: Když se srovnáš se svými spolužáky, máš pocit, že ti mohou rodiče poskytnout stejné věci jako jim? Žákyně a žáci mohly vybrat pouze jednu odpověď. Mohly si vybrat z následujících možností: rozhodně ano; spíše ano; spíše ne; rozhodně ne. V SPSS značeno ST803C01HA_CZ. V příloze v tabulce 43.

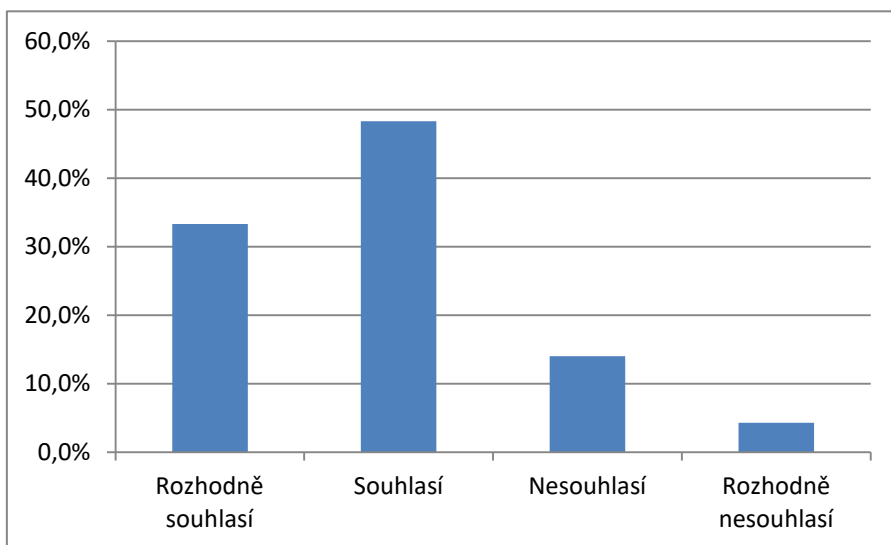
Odpověď dětí zněla: 37,3 % odpovědělo, že rozhodně souhlasí, že jim rodiče mohou poskytnout stejné věci jako rodiče spolužáků; 43,7 % dětí spíše souhlasí; 15,7 % spíše nesouhlasí; 3,3 % rozhodně nesouhlasí. Lépe to vystihuje následující graf:

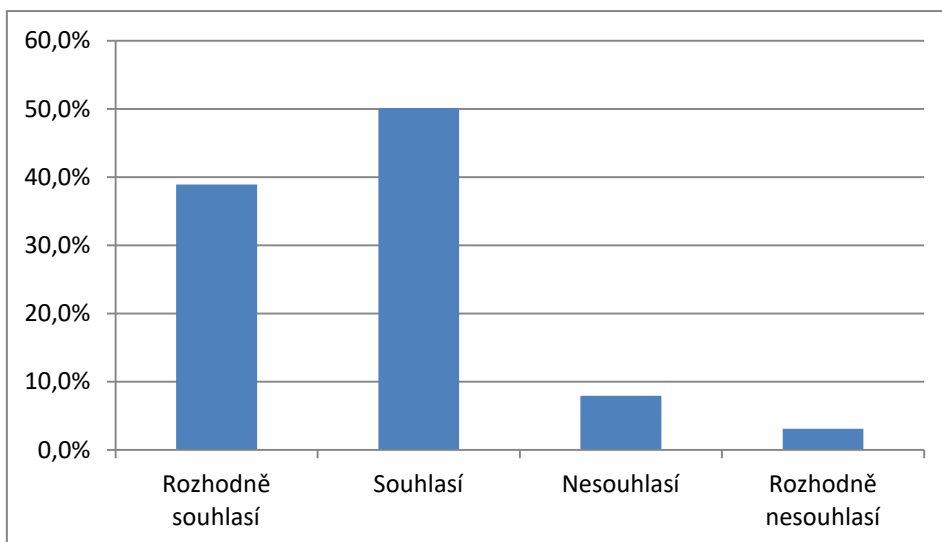
V příloze v tabulkách 40 – 42 jsou odpovědi na otázku: Když přemýšlíš o škole, do jaké míry souhlasíš s následujícími tvrzeními. V dotazníku značeno ST036Q05TA, ST036Q06TA, ST036Q08TA. V každém řádku mohly vybrat vždy jen jednu odpověď: rozhodně souhlasím, souhlasím, nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím.

První otázka zněla, když se budu ve škole hodně snažit, pomůže mi to najít si dobrou práci. Odpověděly následovně: 33,3 % dětí rozhodně souhlasí; 48,3 % souhlasí; 14 %

nesouhlasí; 4,3 % rozhodně nesouhlasí, že když se budou ve škole hodně snažit, pomůže mu jim to najít si dobrou práci. Lépe to vystihuje následující graf:

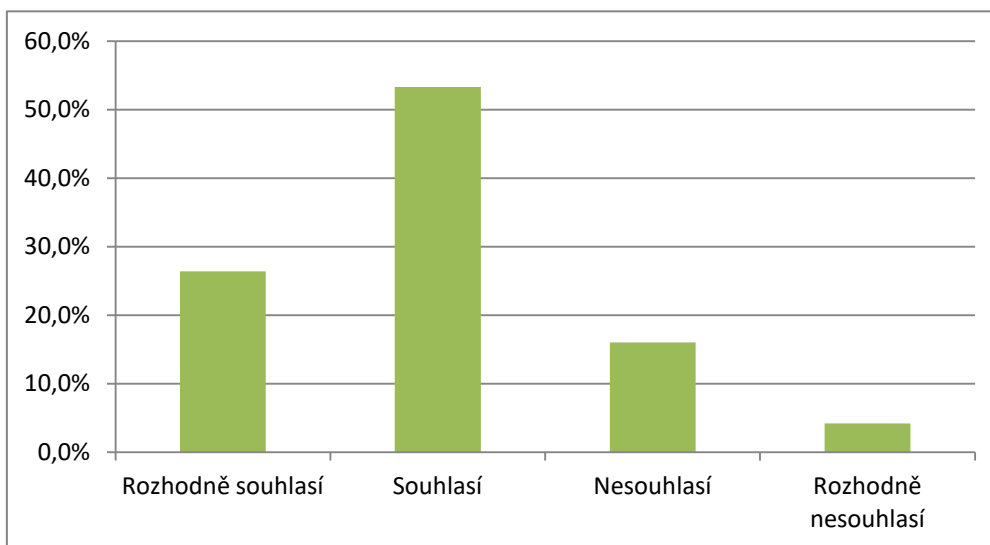

Druhá otázka zněla, když se budu ve škole hodně snažit, pomůže mi to dostat se na dobrou vysokou školu. Odpověděly následovně: 38,9 % dětí rozhodně souhlasí; 50,1 % souhlasí; 7,9 % nesouhlasí a 3,1 % rozhodně nesouhlasí, že když se budou ve škole hodně snažit, pomůže jim to dostat se na dobrou vysokou školu. Lépe to vystihuje následující graf:

Poslední, třetí otázka zněla, je důležité se ve škole hodně snažit. Odpověděly následovně: 26,4 % dětí rozhodně souhlasí; 53,3 % souhlasí; 16 % nesouhlasí a 4,2 %

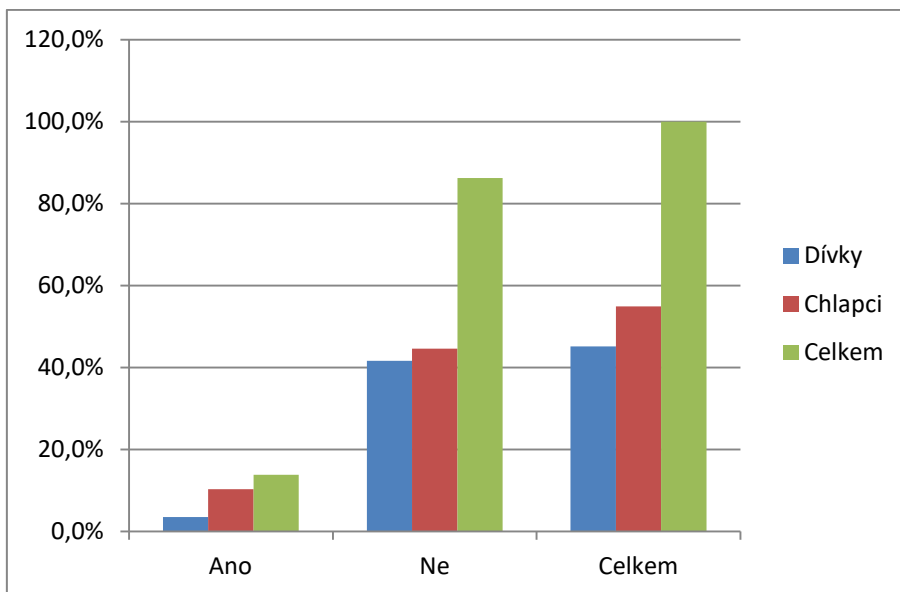
děti rozhodně nesouhlasí, že je důležité se ve škole hodně snažit. Lépe to vystihuje následující graf:

Od tabulky 44 v příloze, se mění odpovědi zvláště na dívky a chlapce. Další otázky se týkaly vzdělanostních aspirací žákyň a žáků. Otázka zněla: Jakého nejvyššího vzdělání bys chtěl/a dosáhnout. Žáci a žákyně měli označit všechny hodící se odpovědi. V SPSS značeno ST225C01HA01_CZ – ST225C01HA05_CZ; ST225C01HA07_CZ; ST225C01HA08_CZ. V příloze to jsou tabulky 45 – 51.

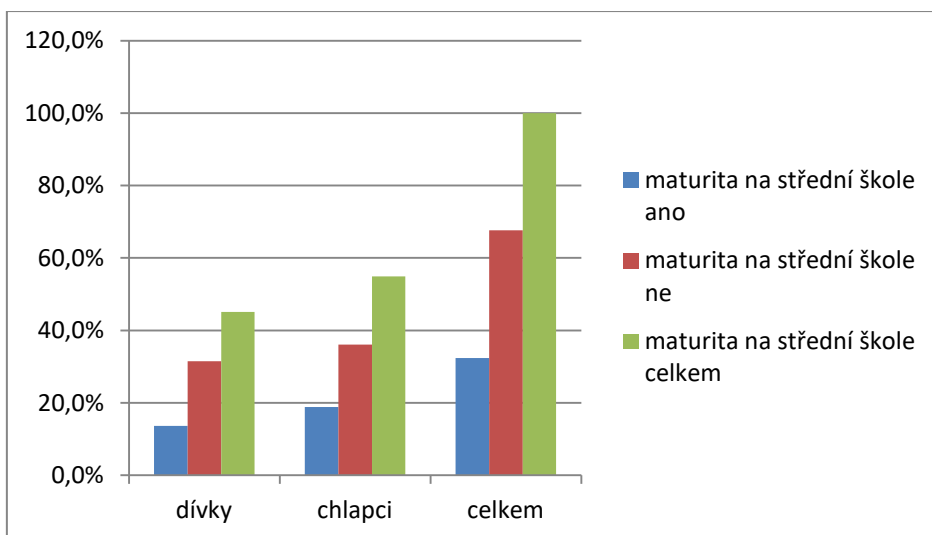
První otázka zněla, zda chtějí dosáhnout nejvyššího vzdělání na základní škole. Jako hodící se odpověď ji označilo 13,6 % dívek a 19,8 % chlapců. Naopak ji neoznačilo 31,6 % dívek a 35,1 % chlapců.

Druhá otázka zněla, zda chtějí jako nejvyššího vzdělání dosáhnout vyučením v oboru bez maturity. Tuto možnost jako hodící se označilo 3,5 % dívek a 10,3 % chlapců. Naopak ji neoznačilo 41,6 % dívek a 44,6 % chlapců. Lépe je to znázorněno na následujícím grafu:

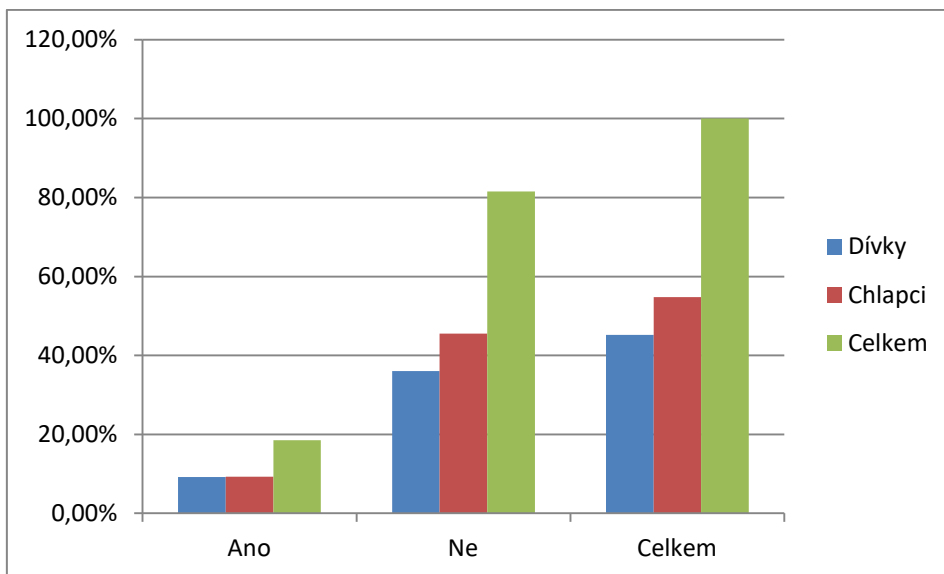

Třetí otázka zněla, zda chtějí jako nejvyššího vzdělání dosáhnout na maturitu spojenou s vyučením v oboru. Tuto možnost jako hodící se označilo 6,2 % dívek a 12,9 % chlapců. Naopak ji neoznačilo 12,9 % dívek a 42 % chlapců.

Čtvrtá otázka zněla, zda chtějí jako nejvyššího vzdělání dosáhnout na maturitu na střední škole. Tuto možnost označilo 13,6 % dívek a 18,8 % chlapců. Naopak ji neoznačilo 31,5 % dívek a 36,1 % chlapců. Lépe je to znázorněno na následujícím grafu:

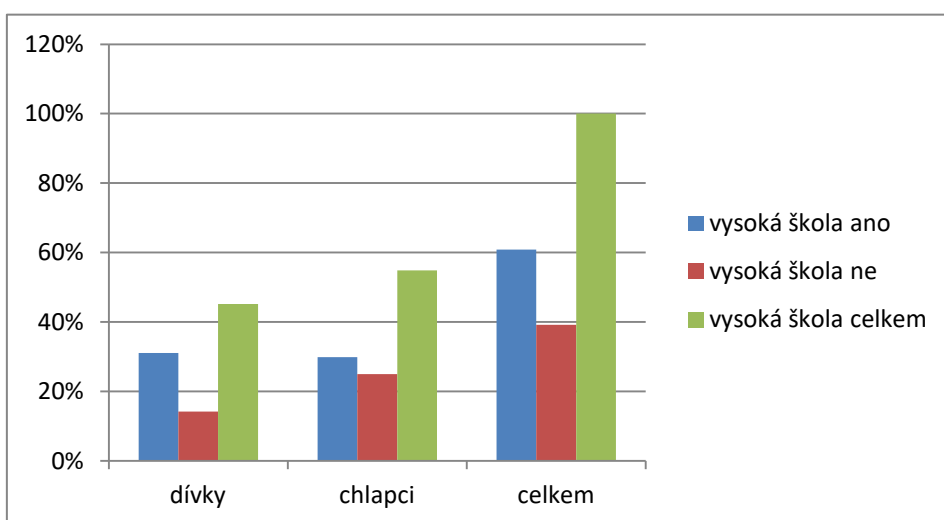

Pátá otázka zněla, zda chtějí dosáhnout nejvyššího vzdělání maturitou na gymnáziu. Tuto možnost označilo 9,2 % dívek a 9,3 % chlapců. Naopak ji neoznačilo 36 % dívek a 45,5 % chlapců. Lépe to vystihuje následující graf:

Šestá otázka zněla, zda chtějí dosáhnout nejvyššího vzdělání na vyšší odborné škole nebo konzervatoři. Tuto možnost označilo 9,4 % dívek a 7,7 % chlapců. Naopak ji neoznačilo 35,7 % dívek a 47,1 % chlapců.

Sedmá otázka zněla, zda chtějí nejvyššího vzdělání dosáhnout na vysoké škole nebo získat vědecký titul na vysoké škole. Tuto možnost označilo 31 % dívek a 29,8 % chlapců. Naopak ji neoznačilo 14,2 % dívek a 25 % chlapců. Lépe to znázorňuje následující graf:

2.6 Zhodnocení výsledků analýzy

V kapitole zhodnocení výsledků analýzy budou popsány hypotézy, zda se potvrdily či nepotvrdily. Rovněž budou popsány výsledky výzkumu a možné důvody, proč takto výsledky vyšly.

Nejdříve již zmíněné hypotézy. První hypotéza se týkala vzdělanostních aspirací. Zda dívky mají vyšší aspirace na vzdělání než chlapci. Nejvíce hodících se odpovědí u dívek bylo u vysoké školy nebo u vědeckého titulu na vysoké škole, kde 31 % dotazovaných dívek odpovědělo, že chtějí získat vědecký titul na vysoké škole nebo vystudovat vysokou školu. Jako druhou nejvíce se hodící odpověď si vybraly maturitu na střední škole a to 13,6 % dívek.

Nejvíce hodících se odpovědí u chlapců bylo taktéž u vysoké školy nebo u vědeckého titulu na vysoké škole, kde 29,8 % chlapců odpovědělo, že chtějí získat vědecký titul na vysoké škole nebo vystudovat vysokou školu. Jako druhou nejvíce se hodící odpověď si vybrali taktéž maturitu na střední škole a to 18,8 % chlapců.

Tyto výsledky vzdělanostních aspirací žákyň a žáků jsou v celku překvapivé. Hypotéza zněla, že dívky mají vyšší vzdělanostní aspirace na vzdělání než chlapci. Z výsledků je vidět, že dívky a chlapci mají bezmála stejné vzdělanostní aspirace na vzdělání. Chtějí buď získat titul na vysoké škole, nebo vystudovat střední školu s maturitou. Hypotéza je tedy vyvrácena. Obě pohlaví mají stejné vzdělanostní aspirace na vzdělání. Pokud si vybrali maturitu na střední škole, je možné, že budou chtít dále pokračovat na vysokou školu zakončenou vědeckým titulem nebo vyšší odbornou školu či konzervatoř.

Když zůstanu u aspirací, analyzovala jsem otázky týkající se školy. Na otázku: Když se budu ve škole hodně snažit, pomůže mi to najít si dobrou práci. Nejvíce odpověděli, že rozhodně souhlasí (48,3 %). Na další otázku, Když se budu ve škole hodně snažit, pomůže mi to dostat se na dobrou vysokou školu, nejvíce odpověděli, že rozhodně souhlasí (50,1 %). Poslední otázka zněla: Je důležité se ve škole hodně snažit, nejvíce odpověděli, že rozhodně souhlasí (53,3 %). Jak ukazují výsledky, pro žákyně a žáky je vzdělání důležité. Hlavně proto, aby si našli po škole dobrou práci, nebo se dostali na svou vysněnou vysokou školu.

Druhá hypotéza zněla, zda matky dětí dosáhly vyššího vzdělání než otcové. Žákyně a žáci měli vybrat na každém řádku jednu odpověď. Začnu u matek dětí a jejich nejvyššího vzdělání. Nejvíce děti odpověděly, že jejich matky mají ukončenou střední školu nebo učební obor s maturitou a to 66,8 %. Jako druhou možnost odpověděly střední školu nebo učební obor bez maturity a to 28,5 %. Skoro stejně procent (26,6 %) získala vysoká škola (tituly Bc., Mgr., Ing., MUDr., PhDr., RNDr).

Nejvyšší dosažené vzdělání otců dopadlo následovně. Nejvíce děti odpověděly, že jejich otcové mají ukončenou střední školu nebo učební obor s maturitou a to 62,5 %. Jako druhou odpověděly, že otcové mají ukončenou střední školu nebo učební obor bez maturity a to s 37,6 %. A vysoká škola získala 27,2 %.

Výsledek druhé hypotézy dopadl následovně. Opět u obou pohlaví došlo ke shodným výsledkům. Matky a otcové nejvíce ukončili střední školu nebo učební obor s maturitou. U matek to činilo 66,8 % a otců 62,5 %. Druhé největší zastoupení získala střední škola nebo učební obor bez maturity. U matek 28,5 % a otců 37,6 %. Třetí největší zastoupení získala vysoká škola. U matek 26,6 % a otců 27,2 %. Tato hypotéza je také vyvrácena. Největší procentní zastoupení u matek i otců má střední škola nebo učební obor s maturitou, u otců (62,5 %) než u matek (66,8 %). Matky dětí spíše vystudovaly střední školu nebo učební obor s maturitou než otcové. U střední školy nebo učebního oboru bez maturity je to jiné. Větší procentní zastoupení mají otcové (37,6 %) než matky (28,5 %).

Rovnou mohu zodpovědět další hypotézu, zda při volbě středoškolského vzdělání je převažuje tendence souhlasná či nesouhlasná. Souhlasná je tehdy, zda převažuje vyšší vzdělání a nesouhlasná naopak nižší vzdělání. U výběru žákyň a žáků převažuje shodně souhlasná tendence. Obě pohlaví nejvíce chtějí vystudovat vysokou školu nebo získat vědecký titul na vysoké škole. Tím pádem chtějí mít zároveň vyšší vzdělání než jejich rodiče. Matky i otcové mají největší procentuální zastoupení u střední školy nebo učebního oboru s maturitou. Sociální mobilita u žákyň a žáků je vzestupná.

Poslední hypotéza zněla, sociální a ekonomický status rodiny žáků převažuje vyšší než nižší. Žákyně a žáci si myslí, že jim rodiče mohou poskytnout stejné věci jako jiní

rodiče. Procentuálně rozhodně souhlasí 37,3 %; spíše souhlasí 43,7 %. Zbylá procenta, jsou rozdělena do odpovědí, spíše souhlasí a nesouhlasí (15,7 %; 3,3 %).

Co se týče sociálního statusu, analyzovala jsem ho podle toho, jaké věci mají doma. Podle zjištěných výsledků mají vysoký sociální status. Brala jsem to podle procent získaných z analýzy. Například psací stůl má 98,2 % dětí; samostatný pokoj 77,2 %; klidné místo na učení 91,1 %; počítač má 94,8 %; připojení na internet 99 %; klasickou literaturu 67,9 %; knihy, pro přípravu do školy 87,1 %; různé manuály a návody 85,1 %; slovník 88,3 %. Žákyně a žáci mají výborné podmínky na přípravu do školy. Zajímavé je zjištění, že připojení na internet má již každý. V současné době je to již nutnost, hlavně pro přípravu do školy. Klidné místo na učení má také téměř každý a je taktéž velmi důležité na přípravu do školy.

Ekonomický status jsem analyzovala podle toho, kolik věcí mají doma. Podle zjištěných výsledků mají celkem vysokou životní úroveň. Například televizi mají nejvíce dvě (36,5 %), nebo tři a více (34,5 %). Automobilů mají dva (39,3 %), nebo alespoň jeden (36,2 %). Koupelnu alespoň jednu v domácnosti má 61,3 %, nebo dvě (30,4 %). Velice zajímavý, i když nepřekvapující je počet mobilních telefonů s internetovým připojením v domácnosti. Tři a více chytrých telefonů má 86,1 %. Počítačů mají v domácnosti buď tři a více (48,1 %), nebo alespoň dva (32 %). Alespoň jeden tablet, iPad má doma 40,5 % dětí. Další zajímavé zjištění bylo zjištěno u čteček elektronických knih. Analýza ukázala, že ze 100 % nemá doma čtečku 78,4 % dětí. Je tedy zajímavé sledovat, že lidé preferují knihy v pevných vazbách nebo paperbacku než v elektronické podobě. U poslední otázky, kolik mají doma hudebních nástrojů, odpověděly procentuálně téměř stejně. Žádný hudební nástroj nemá doma 31,6 % dětí; jeden hudební nástroj má doma 26,6 % dětí; tři a více hudebních nástrojů má 24,3 % dětí a dva hudební nástroje má doma 17,4 % dětí.

Hypotéza se tedy u sociálního a ekonomického statusu potvrdila. Sociální a ekonomický status rodiny žáků převažuje vyšší než nižší. Výsledkům, které jsou nízké, nepřikládám velkou váhu. Většina odpovědí u sociálního statusu je nad 60 %. Co se týče otázky, zda jim rodiče mohou poskytnout stejné věci jako rodiče spolužáků, tak odpovědi jsou převážně kladné. Rozhodně souhlasí 37,3 % dětí a spíše souhlasí 43,7 %.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se pokusila popsat vzdělanostní aspirace žákyň a žáků. Práci jsem psala především s cílem ji využít k pochopení vzdělanostních aspirací žákyň a žáků osmých ročníků základních škol/tercií 8letých gymnázií/prim 6letých gymnázií a devátých ročníků základních škol/kvart 8letých gymnázií/sekund 6letých gymnázií. Vzdělanostní aspirace jak u žákyň tak žáků se ukázaly téměř stejné. Obě pohlaví chtějí vystudovat vysokou školu nebo střední školu s maturitou. Faktory, které mohly ovlivnit jejich volbu, jsou popsány v kapitole osm. Matky a otcové dětí, mají podle výsledků nejvíce vystudovanou střední školu s maturitou nebo střední školu bez maturity. Dá se říci, že děti chtějí mít vyšší vzdělání než jejich matky a otcové. Při volbě dalšího vzdělání tedy převažuje tendence souhlasná. Další je zkoumán sociální a ekonomický status rodičů. Většina dětí odpověděla na otázky týkající se sociálního a ekonomického statusu pozitivně. Ukázalo se, že mají výborné sociální a ekonomické zabezpečení od svých rodičů. Například, každý má v rodině alespoň jeden automobil, všichni mají chytré mobilní telefony atd. Na závěr chci říci, že z hlediska výzkumu mohu usoudit, že toto téma je velice zajímavé a poučné. Odborníci, kteří se zabývají tématy vzdělanostních aspirací a genderu ve školství, přišli a jistě přijdou s dalšími a zajímavými poznatky.

Použitá literatura

Cancian, F. 1976. *Social stratification*. Annual Review of Anthropology. Vol. 5. Pp. 227-248.

Grusky, D. B. 1994. *Social Stratification: class, race and gender in sociological perspective*. Pp. 4-35. Westview Press.

Jarkovská, L., K. Lišková, I. Šmídová a kol. 2010. *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých*. Praha-Brno: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-030-8.

Jarkovská, L., K. Lišková. 2008. *Genderové aspekty českého školství*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, Vol. 44, No. 4: 683-701

Matějů, P. 2005. *Ke kořenům sociálně psychologického modelu sociální stratifikace*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, Vol. 41, No. 1: 7-30

Matějů, P., J. Straková et al. 2006. *(Ne)rovné šance na vzdělání. Vzdělanostní nerovnosti v České republice*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1400-4.

Simonová, N., T. Katrňák. 2008. *Empirické přístupy v sociálně stratifikačním výzkumu vzdělanostních nerovností*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 44(4), s. 725-743.

Straková, J., J. Simonová, D. Greger. 2019. Faktory ovlivňující přechod žáků do středoškolských maturitních oborů. *Pedagogika*, roč. 69, č. 2. s. 113-130.

Šanderová, J. 2008. Hlavní proudy teorie a výzkumu sociální stratifikace. Pp. 277-308. in Šubrt, J a kol. *Soudobá sociologie II. (Teorie sociálního jednání a sociální struktury)*. Praha: Karolinum.

PISA-2018. Česká školní inspekce. [2019-12-19]© 2020 Česká školní inspekce. [2020-04-30]. Dostupné z: [https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA/Datove-soubory-a-dotazniky/Ceska-skolni-inspekce-zverejnuje-narodni-a-mez-\(1\)](https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA/Datove-soubory-a-dotazniky/Ceska-skolni-inspekce-zverejnuje-narodni-a-mez-(1))

Přílohy

Tab. 1-9 - Jakého nejvyššího vzdělání z následujících možností dosáhla tvá matka?

Tab. 10-18 – Jakého nejvyššího vzdělání z následujících možností dosáhl tvůj otec?

Tab. 19-31 – Které z uvedených věcí máte doma?

Tab. 32-39 – Kolik těchto věcí máte doma?

Tab. 40-42 – Když přemýšlíš o škole, do jaké míry souhlasíš s následujícími tvrzeními?

Tab. 43 – Když se srovnáváš se svými spolužáky, máš pocit, že ti mohou rodiče poskytnout stejné věci jako jim?

Od Tab. 44 – Změna validních odpovědí (odpovědi samostatně dívek a chlapců); (Case processing summary)

Tab. 45-51 – Jakého nejvyššího vzdělání bys chtěl/a dosáhnout?

Tab. 1–9

Jakého nejvyššího vzdělání z následujících možností dosáhla tvá matka? (odpovědi žákyně a žáků)

Tab. 1

ST005C01TA_CZ – získala na vysoké škole vědecký titul (Ph.D., Th.D., CSc. apod.)

Does your mother have this qualification? <ISCED level 6>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	89	2,9	3,4	3,4
	No	2505	81,8	96,6	100,0
	Total	2594	84,7	100,0	
Missing	No Response	462	15,1		
	System	6	,2		
	Total	468	15,3		
Total		3062	100,0		

Tab. 2

ST005C02TA_CZ – ukončila vysokou školu (např. tituly Bc., Mgr., Ing., MUDr., PhDr., RNDr.)

Does your mother have this qualification? <ISCED level 5A>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	712	23,3	26,6	26,6
	No	1968	64,3	73,4	100,0
	Total	2680	87,5	100,0	
Missing	No Response	376	12,3		
	System	6	,2		
	Total	382	12,5		
Total		3062	100,0		

Tab. 3

ST005C03TA_CZ – ukončila vyšší odbornou školu nebo konzervatoř

Does your mother have this qualification? <ISCED level 5B>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	330	10,8	12,8	12,8
	No	2251	73,5	87,2	100,0
	Total	2581	84,3	100,0	
Missing	No Response	475	15,5		
	System	6	,2		
	Total	481	15,7		
Total		3062	100,0		

Tab. 4

ST005C04TA_CZ – ukončila nástavbové studium

Does your mother have this qualification? <ISCED level 4>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	395	12,9	15,3	15,3
	No	2181	71,2	84,7	100,0
	Total	2576	84,1	100,0	
Missing	No Response	480	15,7		
	System	6	,2		
	Total	486	15,9		
Total		3062	100,0		

Tab. 5

ST005C05TA_CZ – ukončila střední školu nebo učební obor s maturitou

What is the <highest level of schooling> completed by your mother? <ISCED level 3A>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1845	60,3	66,8	66,8
	No	917	29,9	33,2	100,0
	Total	2762	90,2	100,0	
Missing	No Response	294	9,6		
	System	6	,2		
	Total	300	9,8		
Total		3062	100,0		

Tab. 6

ST005C06TA_CZ – ukončila střední školu nebo učební obor bez maturity

What is the <highest level of schooling> completed by your mother? <ISCED level 3B, 3C>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	751	24,5	28,5	28,5
	No	1888	61,7	71,5	100,0
	Total	2639	86,2	100,0	
Missing	No Response	417	13,6		
	System	6	,2		
	Total	423	13,8		
Total		3062	100,0		

Tab. 7

ST005C07TA_CZ – ukončila základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu

What is the <highest level of schooling> completed by your mother? <ISCED level 2>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1509	49,3	58,0	58,0
	No	1093	35,7	42,0	100,0
	Total	2602	85,0	100,0	
Missing	No Response	454	14,8		
	System	6	,2		
	Total	460	15,0		
Total		3062	100,0		

Tab. 8

ST005C08TA_CZ – ukončila 1. stupeň základní školy

What is the <highest level of schooling> completed by your mother? <ISCED level 1>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2119	69,2	80,7	80,7
	No	506	16,5	19,3	100,0
	Total	2625	85,7	100,0	
Missing	No Response	431	14,1		
	System	6	,2		
	Total	437	14,3		
Total		3062	100,0		

Tab. 9

ST005C09TA_CZ – nedokončila 1. stupeň základní školy

What is the <highest level of schooling> completed by your mother? She did not complete <ISCED level 1>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	139	4,5	5,5	5,5
	No	2392	78,1	94,5	100,0
	Total	2531	82,7	100,0	
Missing	No Response	525	17,1		
	System	6	,2		
	Total	531	17,3		
Total		3062	100,0		

Tab. 10–18

Jaké nejvyšší vzdělání z následujících možností dosáhl tvůj otec (odpovědi žáků a žáků)

ST007C01TA_CZ – získal na vysoké škole vědecký titul (Ph.D., Th.D., CSc., doc., prof. apod.)

Tab. 10

Does your father have any of the following qualifications? <ISCED level 6>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	119	3,9	4,8	4,8
	No	2379	77,7	95,2	100,0
	Total	2498	81,6	100,0	
Missing	No Response	558	18,2		
	System	6	,2		
	Total	564	18,4		
Total		3062	100,0		

Tab. 11

ST007C02TA_CZ – ukončil vysokou školu (např. tituly Bc., Mgr., Ing., MUDr., PhDr., RNDr.)

Does your father have any of the following qualifications? <ISCED level 5A>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	704	23,0	27,2	27,2
	No	1885	61,6	72,8	100,0
	Total	2589	84,6	100,0	
Missing	No Response	467	15,3		
	System	6	,2		
	Total	473	15,4		
Total		3062	100,0		

Tab. 12

ST007C03TA_CZ – ukončil vyšší odbornou školu nebo konzervatoř

Does your father have any of the following qualifications? <ISCED level 5B>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	346	11,3	13,8	13,8
	No	2158	70,5	86,2	100,0
	Total	2504	81,8	100,0	
Missing	No Response	552	18,0		
	System	6	,2		
	Total	558	18,2		
Total		3062	100,0		

Tab. 13

ST007C04TA_CZ – ukončil nástavbové studium

Does your father have any of the following qualifications? <ISCED level 4>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	498	16,3	20,0	20,0
	No	1994	65,1	80,0	100,0
	Total	2492	81,4	100,0	
Missing	No Response	564	18,4		
	System	6	,2		
	Total	570	18,6		
Total		3062	100,0		

Tab. 14

ST007C05TA_CZ – ukončil střední školu nebo učební obor s maturitou

What is the <highest level of schooling> completed by your father? <ISCED level 3A>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1659	54,2	62,5	62,5
	No	995	32,5	37,5	100,0
	Total	2654	86,7	100,0	
Missing	No Response	402	13,1		
	System	6	,2		
	Total	408	13,3		
Total		3062	100,0		

Tab. 15

ST007C06TA_CZ – ukončil střední školu nebo učební obor bez maturity

What is the <highest level of schooling> completed by your father? <ISCED level 3B, 3C>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	982	32,1	37,6	37,6
	No	1632	53,3	62,4	100,0
	Total	2614	85,4	100,0	
Missing	No Response	442	14,4		
	System	6	,2		
	Total	448	14,6		
Total		3062	100,0		

Tab. 16

ST007C07TA_CZ – ukončil základní školu, zvláštní školu nebo učiliště navazující na zvláštní školu

What is the <highest level of schooling> completed by your father? <ISCED level 2>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1495	48,8	59,3	59,3
	No	1027	33,5	40,7	100,0
	Total	2522	82,4	100,0	
Missing	No Response	534	17,4		
	System	6	,2		
	Total	540	17,6		
Total		3062	100,0		

Tab. 17

ST007C08TA_CZ – ukončil 1. stupeň základní školy

What is the <highest level of schooling> completed by your father? <ISCED level 1>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2043	66,7	80,5	80,5
	No	496	16,2	19,5	100,0
	Total	2539	82,9	100,0	
Missing	No Response	517	16,9		
	System	6	,2		
	Total	523	17,1		
Total		3062	100,0		

Tab. 18

ST007C09TA_CZ – nedokončil 1. stupeň základní školy

What is the <highest level of schooling> completed by your father? He did not complete <ISCED level 1>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	139	4,5	5,6	5,6
	No	2340	76,4	94,4	100,0
	Total	2479	81,0	100,0	
Missing	No Response	577	18,8		
	System	6	,2		
	Total	583	19,0		
Total		3062	100,0		

Tab. 19–31

Které z uvedených věcí máte doma? (odpovědi dívek a chlapců)

Tab. 19

ST011Q01TA – psací stůl, u kterého se můžeš učit

In your home: A desk to study at

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2970	97,0	98,2	98,2
	No	55	1,8	1,8	100,0
	Total	3025	98,8	100,0	
Missing	No Response	31	1,0		
	System	6	,2		
	Total	37	1,2		
Total		3062	100,0		

Tab. 20

ST011Q02TA – tvůj samostatný pokoj

In your home: A room of your own

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2331	76,1	77,2	77,2
	No	690	22,5	22,8	100,0
	Total	3021	98,7	100,0	
Missing	No Response	35	1,1		
	System	6	,2		
	Total	41	1,3		
Total		3062	100,0		

Tab. 21

ST011Q03TA – klidné místo na učení

In your home: A quiet place to study

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2747	89,7	91,1	91,1
	No	267	8,7	8,9	100,0
	Total	3014	98,4	100,0	
Missing	No Response	42	1,4		
	System	6	,2		
	Total	48	1,6		
Total		3062	100,0		

Tab. 22

ST011Q04TA – počítač, který můžeš používat pro přípravu do školy?

In your home: A computer you can use for school work

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2866	93,6	94,8	94,8
	No	157	5,1	5,2	100,0
	Total	3023	98,7	100,0	
Missing	No Response	33	1,1		
	System	6	,2		
	Total	39	1,3		
Total		3062	100,0		

Tab. 23

ST011Q05TA – počítačové výukové programy

In your home: Educational software

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1296	42,3	43,3	43,3
	No	1697	55,4	56,7	100,0
	Total	2993	97,7	100,0	
Missing	No Response	63	2,1		
	System	6	,2		
	Total	69	2,3		
Total		3062	100,0		

Tab. 24

ST011Q06TA – připojení na internet

In your home: A link to the Internet

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	3004	98,1	99,0	99,0
	No	29	,9	1,0	100,0
	Total	3033	99,1	100,0	
Missing	No Response	23	,8		
	System	6	,2		
	Total	29	,9		
Total		3062	100,0		

Tab. 25

ST011Q07TA – klasickou literaturu (např. Čapek, Neruda, Shakespeare)

In your home: Classic literature (e.g. <Shakespeare>)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2041	66,7	67,9	67,9
	No	967	31,6	32,1	100,0
	Total	3008	98,2	100,0	
Missing	No Response	48	1,6		
	System	6	,2		
	Total	54	1,8		
Total		3062	100,0		

Tab. 26

ST011Q08TA – básnické sbírky

In your home: Books of poetry

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1244	40,6	41,6	41,6
	No	1744	57,0	58,4	100,0
	Total	2988	97,6	100,0	
Missing	No Response	68	2,2		
	System	6	,2		
	Total	74	2,4		
Total		3062	100,0		

Tab. 27

ST011Q09TA – umělecká díla (např. obrazy, sochy)

In your home: Works of art (e.g. paintings)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1454	47,5	48,5	48,5
	No	1543	50,4	51,5	100,0
	Total	2997	97,9	100,0	
Missing	No Response	59	1,9		
	System	6	,2		
	Total	65	2,1		
Total		3062	100,0		

Tab. 28

ST011Q10TA – knihy, které můžeš využít při přípravě do školy (např. encyklopedie)

In your home: Books to help with your school work

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2627	85,8	87,1	87,1
	No	388	12,7	12,9	100,0
	Total	3015	98,5	100,0	
Missing	No Response	41	1,3		
	System	6	,2		
	Total	47	1,5		
Total		3062	100,0		

Tab. 29

ST011Q11TA – manuály, návody (např. k počítačovým programům, k domácím spotřebičům)

In your home: <Technical reference books>

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2554	83,4	85,1	85,1
	No	448	14,6	14,9	100,0
	Total	3002	98,0	100,0	
Missing	No Response	54	1,8		
	System	6	,2		
	Total	60	2,0		
Total		3062	100,0		

Tab. 30

ST011Q12TA - slovník

In your home: A dictionary

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	2660	86,9	88,3	88,3
	No	353	11,5	11,7	100,0
	Total	3013	98,4	100,0	
Missing	No Response	43	1,4		
	System	6	,2		
	Total	49	1,6		
Total		3062	100,0		

Tab. 31

ST011Q13TA – knihy o umění, hudbě nebo designu

In your home: Books on art, music, or design

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1503	49,1	50,1	50,1
	No	1498	48,9	49,9	100,0
	Total	3001	98,0	100,0	
Missing	No Response	55	1,8		
	System	6	,2		
	Total	61	2,0		
Total		3062	100,0		

Tab. 32 – 39**Kolik těchto věcí máte doma?****Tab. 32**

ST012Q01TA - televize

How many in your home: Televisions

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	None	71	2,3	2,3	2,3
	One	812	26,5	26,7	29,0
	Two	1109	36,2	36,5	65,5
	Three or more	1049	34,3	34,5	100,0
	Total	3041	99,3	100,0	
Missing	No Response	15	,5		
	System	6	,2		
	Total	21	,7		
Total		3062	100,0		

Tab. 33

ST012Q02TA - automobily

How many in your home: Cars

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	None	236	7,7	7,9	7,9
	One	1081	35,3	36,2	44,1
	Two	1173	38,3	39,3	83,4
	Three or more	495	16,2	16,6	100,0
	Total	2985	97,5	100,0	
Missing	No Response	71	2,3		
	System	6	,2		
	Total	77	2,5		
Total		3062	100,0		

Tab. 34

ST012Q03TA - koupelny

How many in your home: Rooms with a bath or shower

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	None	26	,8	,9	,9
	One	1844	60,2	61,3	62,2
	Two	913	29,8	30,4	92,6
	Three or more	224	7,3	7,4	100,0
	Total	3007	98,2	100,0	
Missing	No Response	49	1,6		
	System	6	,2		
	Total	55	1,8		
Total		3062	100,0		

Tab. 35

ST012Q05NA – mobilní telefony s internetovým připojením (např. chytrý telefon)

How many in your home: <Cell phones> with Internet access (e.g. smartphones)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	None	27	,9	,9	,9
	One	125	4,1	4,1	5,0
	Two	270	8,8	8,9	13,9
	Three or more	2610	85,2	86,1	100,0
	Total	3032	99,0	100,0	
Missing	No Response	24	,8		
	System	6	,2		
	Total	30	1,0		
Total		3062	100,0		

Tab. 36

ST012Q06NA – počítače (stolní počítače, přenosné počítače nebo notebooky)

How many in your home: Computers (desktop computer, portable laptop, or notebook)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	None	55	1,8	1,8	1,8
	One	546	17,8	18,0	19,8
	Two	973	31,8	32,1	51,9
	Three or more	1459	47,6	48,1	100,0
	Total	3033	99,1	100,0	
Missing	No Response	23	,8		
	System	6	,2		
	Total	29	,9		
Total		3062	100,0		

Tab. 37

ST012Q07NA – tablety (např. iPad)

How many in your home: <Tablet computers> (e.g. <iPad>, <BlackBerry PlayBook>)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	None	793	25,9	26,2	26,2
	One	1227	40,1	40,5	66,8
	Two	703	23,0	23,2	90,0
	Three or more	303	9,9	10,0	100,0
	Total	3026	98,8	100,0	
Missing	No Response	30	1,0		
	System	6	,2		
	Total	36	1,2		
Total		3062	100,0		

Tab. 38

ST012Q08NA – čtečky elektronických knih (např. Kindle, Nook, Wooky)

How many in your home: E-book readers (e.g. <Kindle>, <Kobo>, <Bookeen>)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	None	2374	77,5	78,4	78,4
	One	496	16,2	16,4	94,8
	Two	104	3,4	3,4	98,2
	Three or more	54	1,8	1,8	100,0
	Total	3028	98,9	100,0	
Missing	No Response	28	,9		
	System	6	,2		
	Total	34	1,1		
Total		3062	100,0		

Tab. 39

ST012Q09NA – hudební nástroje (např. kytara, klavír)

How many in your home: Musical instruments (e.g. guitar, piano)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	None	961	31,4	31,6	31,6
	One	810	26,5	26,6	58,3
	Two	530	17,3	17,4	75,7
	Three or more	739	24,1	24,3	100,0
	Total	3040	99,3	100,0	
Missing	No Response	16	,5		
	System	6	,2		
	Total	22	,7		
Total		3062	100,0		

Tab. 40–42

Když přemýšlíš o škole, do jaké míry souhlasíš s následujícími tvrzeními?

(odpovědi dívek a chlapců)

Tab. 40

ST036Q05TA – Když se budu ve škole hodně snažit, pomůže mi to najít si dobrou práci

Thinking about your school: Trying hard at school will help me get a good job.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Strongly agree	975	31,8	33,3	33,3
	Agree	1412	46,1	48,3	81,6
	Disagree	410	13,4	14,0	95,7
	Strongly disagree	127	4,1	4,3	100,0
	Total	2924	95,5	100,0	
Missing	Not Applicable	18	,6		
	No Response	73	2,4		
	System	47	1,5		
	Total	138	4,5		
Total		3062	100,0		

Tab. 41

ST036Q06TA – Když se budu ve škole hodně snažit, pomůže mi to dostat se na dobrou vysokou školu

Thinking about your school: Trying hard at school will help me get into a good

<college>.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Strongly agree	1135	37,1	38,9	38,9
	Agree	1463	47,8	50,1	88,9
	Disagree	232	7,6	7,9	96,9
	Strongly disagree	91	3,0	3,1	100,0
	Total	2921	95,4	100,0	
Missing	Not Applicable	18	,6		
	No Response	76	2,5		
	System	47	1,5		
	Total	141	4,6		
Total		3062	100,0		

Tab. 42

ST036Q08TA – je důležité se ve škole hodně snažit

Thinking about your school: Trying hard at school is important.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Strongly agree	771	25,2	26,4	26,4
	Agree	1554	50,8	53,3	79,8
	Disagree	467	15,3	16,0	95,8
	Strongly disagree	123	4,0	4,2	100,0
	Total	2915	95,2	100,0	
Missing	Not Applicable	18	,6		
	No Response	82	2,7		
	System	47	1,5		
	Total	147	4,8		
Total		3062	100,0		

Příloha 6: Tab. 43

ST803C01HA_CZ – Když se srovnáváš se svými spolužáky, máš pocit, že ti mohou rodiče poskytnout stejné věci jako jim?

Tab. 43**Comparing to your classmates do you think your parents provide you with the same things?**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Strongly agree	985	32,2	37,3	37,3
	Agree	1155	37,7	43,7	81,0
	Disagree	414	13,5	15,7	96,7
	Strongly disagree	87	2,8	3,3	100,0
	Total	2641	86,3	100,0	
Missing	No Response	205	6,7		
	System	216	7,1		
	Total	421	13,7		
Total		3062	100,0		

Tab. 44

Od tab. 44 - Změna validních odpovědí (odpovědi zvlášt' dívek a chlapců)

Tab. 44**Case Processing Summary**

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 2>	2995	97,8%	67	2,2%	3062	100,0%
Pohlaví* Do you expect to complete? <ISCED level 3B or C>	2995	97,8%	67	2,2%	3062	100,0%
Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A>	2995	97,8%	67	2,2%	3062	100,0%
Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A>	2995	97,8%	67	2,2%	3062	100,0%
Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A>	2995	97,8%	67	2,2%	3062	100,0%
Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 5B>	2995	97,8%	67	2,2%	3062	100,0%
Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 5A or 6>	2995	97,8%	67	2,2%	3062	100,0%

Tab. 45-51

Jakého nejvyššího vzdělání bys chtěl/a dosáhnout? (odpovědi zvlášť dívek a chlapců)

ST225C01HA01_CZ – základní škola

Tab. 45

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 2> Crosstabulation

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 2> Crosstabulation					
			Do you expect to complete? <ISCED level 2>		Total
			Not checked	Checked	
Pohlaví	dívka	Count	946	406	1352
		% of Total	31,60%	13,60%	45,10%
	chlapec	Count	1051	592	1643
		% of Total	35,10%	19,80%	54,90%
Total		Count	1997	998	2995
		% of Total	66,70%	33,30%	100%

Tab. 46

ST225C01HA02_CZ – vyučení v oboru bez maturity

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3B or C> Crosstabulation

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3B or C> Crosstabulation					
			Do you expect to complete? <ISCED level 3B or C>		Total
			Not checked	Checked	
Pohlaví	dívka	Count	1247	105	1352
		% of Total	41,60%	3,50%	45,10%
	chlapec	Count	1336	307	1643
		% of Total	44,60%	10,30%	54,90%
Total		Count	2583	412	2995
		% of Total	86,20%	13,80%	100%

Tab. 47

ST225C01HA03_CZ – maturita spojená s vyučením v oboru

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A> Crosstabulation

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A> Crosstabulation					
			Do you expect to complete? <ISCED level 3A>		Total
			Not checked	Checked	
Pohlaví	dívka	Count	1165	187	1352
		% of Total	38,90%	6,20%	45,10%
	chlapec	Count	1258	385	1643
		% of Total	42,00%	12,90%	54,90%
Total		Count	2423	572	2995
		% of Total	80,90%	19,10%	100%

Tab. 48

ST225C01HA04_CZ – maturita na střední odborné škole

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A> Crosstabulation

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A> Crosstabulation					
			Do you expect to complete? <ISCED level 3A>		Total
			Not checked	Checked	
Pohlaví	dívka	Count	943	409	1352
		% of Total	31,50%	13,60%	45,10%
	chlapec	Count	1080	563	1643
		% of Total	36,10%	18,80%	54,90%
Total		Count	2023	972	2995
		% of Total	67,50%	32,50%	100%

Tab. 49

ST225C01HA05_CZ – maturita na gymnáziu

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A> Crosstabulation

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 3A> Crosstabulation					
			Do you expect to complete? <ISCED level 3A>		Total
			Not checked	Checked	
Pohlaví	dívka	Count	1077	275	1352
		% of Total	36%	9,20%	45,10%
	chlapec	Count	1363	280	1643
		% of Total	45,50%	9,30%	54,90%
Total		Count	2440	555	2995
		% of Total	81,50%	18,50%	100%

Tab. 50

ST225C01HA07_CZ – vyšší odborná škola nebo konzervatoř

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 5B> Crosstabulation

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 5B> Crosstabulation					
			Do you expect to complete? <ISCED level 5B>		Total
			Not checked	Checked	
Pohlaví	dívka	Count	1070	282	1352
		% of Total	35,70%	9,40%	45,10%
	chlapec	Count	1411	232	1643
		% of Total	47,10%	7,70%	54,90%
Total		Count	2481	514	2995
		% of Total	82,80%	17,20%	100%

Tab. 51

ST225C01HA08_CZ – vysoká škola nebo vědecký titul na vysoké škole

Pohlaví * Do you expect to complete? <ISCED level 5A or 6> Crosstabulation

Pohlaví* Do you expect to complete? <ISCED level 5A or 6> Crosstabulation					
			Do you expect to complete? <ISCED level 5A or 6>		Total
			Not checked	Checked	
Pohlaví	dívka	Count	424	928	1352
		% of Total	14,20%	31%	45,10%
	chlapec	Count	749	894	1643
		% of Total	25,00%	29,80%	54,90%
Total		Count	1173	1822	2995
		% of Total	39,20%	60,80%	100%